-

DOCUMENT BASE PER A UN PACTE SOCIAL PER L'EDUCACIÓ

Document inicial

DOCUMENT BASE PER A UN PACTE SOCIAL PER L'EDUCACIÓ

EIXOS I NIVELLS DEL PACTE

1. INTRODUCCIÓ.....pàg. 5

2. EL PACTE SOCIAL PER L'EDUCACIÓ A LES ILLES BALEARS pàg.10

2.1 Alguns trets distintius del sistema educatiu de les Illes Balears.

- Suficiència del sistema educatiu de les Illes Balears.
- Avaluació del sistema educatiu
- Estabilitat del sistema educatiu.
- Indicadors socioculturals.
- Desescolarització precoç.
- Fracàs escolar.
- Funcionament dels centres
- Estructura de la xarxa de centres educatius de les Illes Balears, segons la titularitat.
- Immigració escolar.
- Expectatives familiars i valoració social de l'educació
- Formació en llengües estrangeres
- Ensenyaments no obligatoris.
    - Educació infantil
    - Batxillerat
    - Formació professional
    - Formació al llarg de la vida
- Transicions entre les diferents etapes educatives

2.2 **ELS NIVELLS DEL PACTE.....pàg. 37**

2.3 **ELS EIXOS DEL PACTE SOCIAL PER L'EDUCACIÓ A LES ILLES BALEARS.....pàg. 37**

2.3.1 Els fonaments del pacte
2.3.2 Condicions prèvies per al pacte
2.3.3 Un marc estable, objectiu final del pacte.
2.3.4 Els punts bàsics del pacte social per l'educació a les Illes Balears.

3 **EXCEL·LÈNCIA.....pàg. 43**

3.1 L'èxit escolar, objectiu prioritari

3.2 Reducció de l'abandonament escolar

3.3 La gestió dels centres escolars: l'autonomia de centre

3.3.1 Elements que configuren l'autonomia de centre

3.3.2 Seguiment i avaluació

3.3.3 L'Administració educativa i l'autonomia dels centres públics

3.4 La concreció dels currículums

3.5 Règim lingüístic dels sistema educatiu de les Illes Balears

3.6 La convivència escolar, factor de qualitat del sistema educatiu

3.7 El professorat, propulsor de la millora del sistema educatiu

3.7.1 Reconeixement social

3.7.2 Formació permanent per a la innovació educativa

3.7.3 Salut laboral

3.7.4 Estabilitat dins els centres i mobilitat

3.7.5 Renovació de plantilles i quotes

3.7.6 Promoció professional

3.7.7 Homologació del professorat de centres privats concertats

3.7.8 Funció pública docent a les Illes Balears

3.8 La innovació i la recerca, factors de qualitat i d'excel·lència

3.9 L'avaluació, element imprescindible de la millora contínua

3.10 La reflexió sobre l'Administració educativa

4 **EQUITAT..... pàg. 69**

4.1 Els recursos necessaris.

4.2 La diversitat dels alumnes. Propostes de tractament.

4.2.1. Principis d'atenció a la diversitat

4.2.2. Atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials

4.2.3. Immigració escolar

4.2.4. Atenció educativa a la diversitat en general

4.2.5. Alumnes amb altes capacitats

4.2.6. Professorat

4.2.7. Coordinació entre equips i serveis

4.2.8. La inspecció educativa

4.2.9. L'orientació i la tutoria

4.3 L'escolarització.

4.4 Estructura de la xarxa de centres educatius de les Illes Balears, segons la titularitat.

5 **COMPROMÍS..... pàg 79**

5.1 El compromís família-escola

5.2 L'esforç compartit de la comunitat educativa

5.3 La implicació de l'alumnat

5.4 Els centres educatius i les necessitats d'horaris i de servei de les famílies

5.5 Horari, jornada i calendari escolar

5.6 La coresponsabilitat de les administracions locals amb l'educació

5.7 La implicació dels agents socials i dels mitjans de comunicació

1. INTRODUCCIÓ

El valor que la societat ha donat a l'educació com a factor de millora social, econòmica i cultural ha variat amb el temps.

Actualment, el reconeixement general de l'educació com a factor de millora de la societat i del paper fonamental que té la institució escolar ha fet que es deleguin en aquesta cada cop més responsabilitats. Aquesta derivació de les responsabilitats educatives pot arribar a una indiferència o allunyament de l'escola per part del corpus social. Per evitar-ho, tots els agents (comunitat educativa, societat en general) s'hi han de comprometre.

L'educació és una eina bàsica i imprescindible per a la construcció d'una societat cohesionada, democràtica i pròspera, i per això esdevé una necessitat i una responsabilitat social.

Els objectius educatius són objecte d'ordre i de naturalesa social. L'assoliment dels propòsits formatius, axiològics i tecnològics de l'educació afecta no tan sols els components del que se'n diu tradicionalment la "comunitat educativa" (alumnat, famílies i professorat), sinó que implica també les administracions i tot l'enteixinat social, des de les forces polítiques i sindicals fins a la ciutadania.

En aquest context, la institució escolar (el nucli i la raó de ser de la qual són els alumnes) esdevé, juntament amb les famílies, l'espai central de la formació integral de les persones, i el centre escolar és un dels principals referents educatius i socials.

L'educació, des d'una perspectiva d'equitat i d'excel·lència, afecta àmbits diversos: el directament educatiu, el social, l'econòmic i el cultural, i aquesta afectació planteja exigències diverses:

Educatives:

> Millorar el rendiment escolar en les etapes obligatòries, incentivar la continuïtat a etapes posteriors, dotar de competències l'alumnat per a la inserció en la societat del coneixement i aprofundir en la formació al llarg de tota la vida.

Socials:

> Compensar desigualtats socioeconòmiques i culturals de la població en el si del sistema educatiu (igualtat d'oportunitats).

Afavorir la cohesió social en tant que vinculació dels membres d'un col·lectiu (ciutadans de les Illes Balears) entre ells mateixos i com a grup.

Econòmiques:

Millorar la qualificació educativa i professional dels ciutadans de les Illes Balears a fi que augmenti la seva competitivitat per desenvolupar-se amb èxit en una societat cada cop més afectada per la tecnificació i per l'economia global.

Fomentar la millora en la percepció de la formació professional per part dels estudiants, de les famílies, del món empresarial i de la societat en general.

Culturals:

Aportar elements rellevants per a la construcció d'un univers cultural en el qual la llengua i la cultura pròpies de les nostres Illes siguin part essencial del patrimoni personal i col·lectiu, i fer-ho amb la compatibilitat de pertinença a un marc estatal i a la dimensió europea.

Territorials:

Tenir ben present que territori, des de la perspectiva d'especificitat que caracteritza la plurinsularitat i des del punt de vista patrimonial (ambiental, administratiu, sociocultural, de desenvolupament...), exigeix el desplegament d'unes actituds i d'uns valors concrets relacionats amb la conservació i l'aprofitament dels recursos al servei de la societat.

Cíviques:

Dotar d'experiències i de reflexions l'alumnat per tal de formar ciutadans lliures, crítics i compromesos amb els principis democràtics, ètics i solidaris.

El compromís institucional per aconseguir propòsits com els exposats suposa plantejar reformes estructurals en el sistema educatiu, tant a les Illes Balears com en l'àmbit estatal.

A fi que tals reformes siguin efectives, és imprescindible dur a terme en paral·lel un seguit de microreformes que permetin als centres escolars, al professorat i, en general, a la comunitat educativa, unes intervencions a

curt i mitjà termini coherents amb els propòsits generals de millora educativa. Es tracta de dur endavant actuacions específiques per redreçar el dia a dia dels centres educatius; la micropolítica educativa s'ha de fixar en coses concretes i ha de defugir el sectarisme partidista, la burocratització curricular o les accions de maquillatge educatiu.

Aquestes actuacions, per donar bons resultats, s'han d'inserir en polítiques de modificació parcial del model econòmic de les Illes Balears que permetin diversificar l'economia i evitar la dependència d'uns pocs sectors, amb la promoció d'indústries noves lligades al coneixement, a la innovació i, també i principalment, amb el repte d'oferir una major qualitat en aquells en què ja es destaca, amb productes nous, amb iniciatives innovadores. Així, els esforços de l'Administració tendran sentit. L'esforç dels sectors socials i de la ciutadania haurà d'adreçar-se a un canvi de valors respecte de l'educació en tots els àmbits. El debat de l'educació és cada vegada més un debat sobre l'economia, la societat i la cultura.

El moment actual, caracteritzat per un estat de canvis continus i per una crisi econòmica profunda, exigeix al sistema educatiu una capacitat d'adaptació per, amb el compromís de tots, assolir un ensenyament de qualitat, equitatiu i eficaç.

El sistema educatiu, per ser eficaç, necessita tenir una sèrie de característiques com són: estabilitat, continuïtat i consolidació. I el sistema educatiu de les Illes Balears presenta moltes mancances: una estabilitat que té condicionants polítics, legislatius, financers, demogràfics, pedagògics, etc.; una continuïtat que es veu massa afectada per les fluctuacions de governs de signe polític diferent, i una consolidació que no s'assoleix (n'hi ha prou de confrontar els històrics dels resultats, p. ex.). Sense afrontar aquests reptes serà una tasca insuperable la resolució satisfactòria dels problemes més profunds que té plantejats l'educació a la societat de les Illes Balears.

Les Illes Balears necessiten fer un esforç col·lectiu suplementari per resoldre la problemàtica educativa real. Algunes de les mancances són de fons o estructurals. Convindria deixar de banda els problemes derivats de l'esbiaixament ideològic, que sovint són artificiosos i d'escassa consistència i no tan sols no ajuden a resoldre les deficiències existents, sinó que contribueixen a agreujar-les, quan no en són la causa directa.

Per tots els motius exposats, entre d'altres, s'imposa la necessitat d'una reflexió compartida sobre la realitat educativa de les Illes Balears, tan complexa, i un impuls per a la reforma del sistema balear que, a través del compromís institucional, de les entitats i de les persones directament

o indirectament relacionades amb l'educació, s'expliciti en un acord que denominem PACTE SOCIAL PER L'EDUCACIÓ A LES ILLES BALEARS.

Un acord que possibiliti una acció conjunta, sistemàtica i gradual per a la solució d'un dels problemes més grans a les Illes Balears: el dèficit d'èxit i d'excel·lència escolar del nostre alumnat i el que comporta: les conseqüències socials, econòmiques i culturals que se'n deriven, i se'n derivaran en un futur proper.

El pacte social per l'educació ha de posar les bases per a la definició i el desenvolupament operatiu de l'educació com a servei públic, deixant de banda els grans debats sobre elements abstractes que no són efectius; ha de possibilitar la presa de decisions sobre assumptes concrets, i s'ha de centrar a preocupar-se per les coses reals, a solucionar-les, a estabilitzar-les, etc.

El paper de les administracions públiques ha de ser el de possibilitar la qualitat i l'eficàcia del sistema educatiu per tal que aquest pugui donar una resposta adequada a les necessitats educatives i formatives de la ciutadania, amb la finalitat que les persones puguin desenvolupar-se des del punt de vista físic, intel·lectual, social, ètic i emocional i siguin capaces d'integrar-se i de progressar en àmbits diversos.

Amb aquesta intenció, el DOCUMENT BASE que la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats (CECU) presenta parteix d'una diagnosi[1] realista de l'estat del nostre sistema educatiu i, prenent en consideració les aportacions dels informes del Consell Escolar de les Illes Balears (CEIB)[2], del Dictamen sobre l'eficàcia del sistema educatiu de les Illes Balears 7/2009 del Consell Econòmic i Social (CES)[3], del document

---

[1] Les fonts consultades al llarg del document procedeixen d'estaments oficials:

- Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats (Illes Balears): Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE) i Servei d'Explotació de Dades d'Educació de les Illes Balears (SEDEIB).
- Ministeri d'Educació.
- Institut Nacional d'Estadística.
- Institut d'Estadística de les Illes Balears.
- Estudi TALIS (Teaching and Learning International Survey).

[2] El Consell Escolar de les Illes Balears **(CEIB)** és l'organisme superior de consulta i de participació dels sectors afectats en la programació general de l'ensenyament no universitari. Els darrers anys el CEIB ha reunit totes les dades de cada curs escolar per emetre un informe del sistema educatiu de les Illes Balears, organitzades en dades generals, alumnat, centres, professorat i mesures urgents per a la millora del sistema educatiu. http://balearweb.net/ceib/informe_08_09/01_COMPLET_2008_2009.pdf)

[3] El Consell Econòmic i Social **(CES)** de les Illes Balears està definit a l'article 78 del nostre Estatut d'autonomia, on es diu que .."és l'òrgan col·legiat de participació, estudi, deliberació, assessorament i proposta en matèria econòmica i social". L'any 2009 va aprovar el Dictamen sobre l'eficàcia del sistema educatiu a les Illes Balears, en el qual se fan una anàlisi i propostes de millora entorn de tres aspectes principals: el sistema educatiu, la comunitat educativa (professorat, alumnat, famílies...) i els centres educatius. http://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=MCRST16ZI46964&id=46964

elaborat en el fòrum on han participat professionals de reconegut prestigi de les Illes Balears: "Fòrum de Reflexió Educativa: Ensenyament Públic i Ensenyament Concertat" (Fòrum)[4], planteja un inventari (no exhaustiu, però considerable) de propostes per al diàleg encaminat a posar les bases d'una reforma necessària del sistema educatiu de les Illes Balears, a través del debat, el consens i l'acord. També s'inclouen propostes del document de la "plataforma del cercle d'economia".[5]

El DOCUMENT BASE es planteja com un instrument de treball per a l'anàlisi i la discussió prèvies a la plasmació del PACTE, en el benentès que caldrà valorar totes les aportacions, estudiar-ne la viabilitat econòmica, establir-ne el calendari d'aplicació i dissenyar i posar en acció els mecanismes de control pertinents.

[4] El **Fòrum** de reflexió es creà a instàncies de la Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears amb el propòsit d'analitzar la realitat de l'ensenyament concertat i de l'ensenyament públic a les Illes Balears. Fruit de la reflexió es feren 9 consideracions generals i 35 recomanacions i propostes. *Debat i Conclusions.* Fòrum de Reflexió Educativa: Ensenyament públic – Ensenyament concertat. Palma, 14 de març de 2011

[5] http://www.cerclemallorca.com/ultimas-entradas/2011/07/18/presentacion-plataforma-y-manifiesto-de-educacion/

2. EL PACTE SOCIAL PER L'EDUCACIÓ A LES ILLES BALEARS

2.1. Alguns trets distintius del sistema educatiu de les Illes Balears.

Els indicadors principals de l'estat de l'educació a les Illes Balears posen de manifest un seguit de deficiències que corroboren la percepció social generalitzada que són necessàries intervencions per resoldre una situació complexa, que arrossega molt de temps de dèficits de diversa índole en un context social i econòmic complicat, amb variacions contínues del marc jurídic educatiu i amb una mobilitat social molt activa i difícilment previsible.

Alguns dels trets distintius que convé tenir presents són els següents:

- Suficiència del sistema educatiu de les Illes Balears.

  La suficiència del sistema educatiu balear no és encara assolida del tot. Si bé hi ha avenços importants pel que fa a infraestructures educatives, la realitat palesa que, d'una banda, manquen centres educatius (hi ha centres "modulars", és a dir, aules prefabricades), i de l'altra, hi ha construccions en curs. També són molts els centres que es troben en fase o en espera de remodelació, d'arranjaments o d'ampliacions i tenen l'alumnat escolaritzat d'una manera precària. La recepció de població immigrant, especialment a la primera dècada d'aquest segle, explica una bona part d'aquesta situació.

  Per això, el desequilibri entre l'oferta i la demanda de places escolars i/o les deficiències en infraestructures educatives són reptes no resolts del tot i s'ha de continuar treballant per resoldre'ls amb l'aplicació de criteris de flexibilitat i innovadors.

  Pel que fa al professorat (principal recurs humà) del sector públic, és palès que el percentatge de personal interí resulta excessiu enfront dels funcionaris de carrera (factor d'estabilitat del sistema). Quant al professorat del sector privat concertat, els problemes vénen de la necessitat de l'homologació salarial i de les dotacions de professorat especialitzat.[6]

[6] SEDEIB (segons consulta realitzada el 4/10/2011. Serveixi aquesta nota per a les següents referències al servei esmentat).

Un indicador rellevant, des de la perspectiva de la suficiència del sistema educatiu, és el que mostra el nombre mitjà d'alumnes per professor. Estadísticament el quocient entre el nombre total d'alumnes escolaritzats i el nombre total de professors, és a dir, l'indicador definit, guarda una correlació molt feble amb els resultats obtinguts per l'alumnat a les avaluacions de diagnòstic. A les Illes Balears, com succeeix en algunes altres comunitats autònomes, cal considerar que l'augment d'hores per impartir les dues llengües oficials incrementa el nombre de professorat i disminueix la ràtio. A les Illes Balears la ràtio mitjana alumnes/professor és de 10.6, enfront de la mitjana estatal d'11.3. Tot i això, són set les comunitats autònomes que, amb major ràtio, obtenen resultats pitjors que els nostres, i quatre que, amb major ràtio, obtenen millors resultats.

Quant a recursos econòmics,[7] un sistema de qualitat exigeix un aprofundiment en el tractament de les finances. La complexitat dels factors incidents és molt elevada: els estudis indiquen que hi ha una correlació moderada entre el PIB i els resultats educatius detectats per les proves generals d'avaluació, tot i que no sempre com més alt és el PIB millors són els resultats acadèmics.[8]

En canvi, la relació entre la inversió pública en educació en relació amb el PIB i la seva incidència en els resultats és més patent.[9]

La despesa a les Illes Balears en concerts i subvencions respecte de la despesa total en educació (18,1%, any 2008) ens situa a la part alta de la llista de l'Estat (País Basc, 23,3%; Navarra, 18.3%).[10]

---

[7] Per exemple, dotacions dels centres públics, despeses de funcionament dels privats concertats, serveis de transport i de menjador, manteniment: neteja, calefacció, serveis diversos..., promoció educativa, generalització de les tecnologies de la informació i la comunicació, formació del professorat, innovació i recerca, etc.

[8] Hi ha comunitats autònomes amb resultats molt similars i valors de PIB molt diferents, paral·lelament, altres comunitats autònomes (CA) amb PIB gairebé igual obtenen resultats molt diferents. Les Illes Balears, amb un PIB situat a la zona alta (el setè lloc de l'Estat) obtenen uns resultats per davall de la mitjana de l'Estat (una CA amb el PIB més alt que el de les Illes Balears obté uns resultats més baixos, i sis CA amb el PIB inferior, els tenen més alts). *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears 2010*. IAQSE. (http://iaqse.caib.es/documents/aval2010-11/INDICADORS_2010.pdf)

[9] L'evolució del percentatge de despesa de la CECU respecte al PIB de les Illes Balears ha passat del 2,5% (any 2000) al 3,1% (any 2008) i ha continuat creixent. Les Illes Balears ocupen el setzè lloc de la llista de les comunitats autònomes de l'Estat (entre el màxim, un 5,8%, i el mínim, 2,7%).

[10] *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears 2010*. IAQSE. (http://iaqse.caib.es/documents/aval2010-11/INDICADORS_2010.pdf)

Si en comptes d'una visió general, observam l'índex dedicat a l'alumnat (2008), les dades situen les Illes Balears a la part alta de la despesa per alumne (setena posició) i a la part més baixa dels resultats. Són cinc les CA amb menor despesa i millors resultats.[11]

Sembla raonable inferir que no es tracta només de gastar més, sinó d'invertir millor. Racionalitzar la despesa no és el mateix que reduir la inversió.

En aquest sentit el Fòrum (pàg. 7) exposa que *"els resultats no es corresponen als esforços humans i econòmics que s'hi han abocat, tant per part del professorat com de l'Administració educativa o dels responsables de la gestió directa dels centres"* i el CES que *"no som on hauríem de ser... d'acord amb el nostre nivell de riquesa i de modernització cultural"*.

- Avaluació del sistema educatiu

Atès el punt anterior, és coherent que el CES (pàg. 155) faci referència primordial "*a la necessitat que les Illes Balears tenen d'aconseguir un sistema d'indicadors de l'ensenyament que permeti mesurar, tant com sigui possible, el que els alumnes aprenen... un pla d'avaluació de la situació, centre a centre... Sense aquest sistema d'informació estratègica, els responsables de l'avaluació de les polítiques educatives continuaran limitats a l'especulació o l'anàlisi fragmentària*".

En la mateixa línia es manifesta el Fòrum (pàg. 8): "*És especialment necessària la pràctica permanent de la cultura de l'avaluació, interna i externa, a partir de la qual s'han de desenvolupar les reflexions crítiques necessàries, compartides pel professorat de cada centre, i així mateix entre els centres i l'Administració educativa...*"

- Estabilitat del sistema educatiu de les Illes Balears.

Les Illes Balears es caracteritzen per tenir, en part com a conseqüència de l'exposat en el punt anterior, un sistema

[11] Els alumnes dels centres públics reben una mitjana individual de 7.025€, per damunt de la mitjana estatal, que se situa en els 6.567€. El País Basc és al cim, amb 10.338€/al., i la darrera CA és Andalusia, amb 5.352€/al. La relació és difícil d'interpretar. No se'n pot deduir que un increment de la despesa no tengui incidència. Sis CA amb millors resultats que les Illes Balears presenten despeses situades entre els 6.500€ i els 10.500€. Dues CA amb menor despesa per alumne obtenen resultats similars a la mitjana de l'Estat. *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears 2010*. IAQSE. (http://iaqse.caib.es/documents/aval2010-11/INDICADORS_2010.pdf)

educatiu públic poc estable. Aquesta inestabilitat es concreta en una demografia escolar que, a causa de la immigració dels darrers anys, és molt variable, amb augments progressius no controlables que, a més, s'incrementen amb la variabilitat induïda pel mercat sociolaboral, tant a nivell demogràfic general com de mobilitat en el si del sistema educatiu.

Per això les necessitats infraestructurals i de recursos (centres, places, professorat, mobilitat de l'alumnat, del professorat...) generen un estat d'imprevisibilitat elevat (principalment a la capital i a les zones turístiques perifèriques, que representen la major part quantitativa del sistema). Aquesta situació afecta molt directament el sector públic, però el privat concertat també se'n ressent. L'estabilitat és un valor que comporta condicionants polítics, legislatius, financers, demogràfics, pedagògics, etc. Sense treballar per a l'assoliment d'aquesta estabilitat serà difícil superar els problemes més profunds que l'educació té plantejats a la societat de les Illes Balears.

- Indicadors socioculturals.

  Les Illes Balears, des del punt de vista sociocultural, presenten algunes dades que tenen incidència sobre l'assoliment de les competències bàsiques, de manera rellevant:

  - El nivell d'estudis de la població adulta (25–64 anys) és clarament inferior a la mitjana estatal.
  - L'escolarització dels joves posa de manifest que:
    - als 16 anys: a les Illes Balears és del 81,7%, enfront del 99,9% del País Basc (que és la CA amb el percentatge més elevat de tot l'Estat). En relació amb la mitjana estatal la diferència és de menys 10,7 punts.
    - als 17 anys: a les Illes Balears, 63,2%, enfront del 95,5% del País Basc. En relació amb la mitjana estatal la diferència és de menys 14,5 punts.
  - La taxa d'idoneïtat a les Illes Balears és als 12 anys del 75%, enfront del 83,3% que presenta l'Estat (curs 2008/09). Les dades del curs 2007/08 presentaven,

per a la mateixa edat, un 75,7% d'idoneïtat enfront de la mitjana estatal, que és el 83,6% (Catalunya presenta l'índex més alt, amb un 91,2%).[12] Conseqüentment, el nombre d'alumnes amb retard escolar o repetidors presenta unes xifres insostenibles, que fan necessària una intervenció.

En aquest context, la millora dels resultats de les avaluacions de diagnòstic censals en relació amb l'educació bàsica posa de manifest que el sistema educatiu dóna una resposta que, si bé és susceptible de millora, presenta uns assoliments que permeten visualitzar que, amb l'esforç compartit per part de l'administració educativa i el corpus social, és viable una millora notable a favor de l'èxit escolar.

- Desescolarització precoç i abandonament educatiu primerenc.

La desescolarització precoç és el trencament escolar definitiu entre els dotze anys i els setze i representa el grau més extrem de l'absentisme (que pot classificar-se, segons la CECU en esporàdic, intermitent, crònic o la desescolarització pròpiament dita), amb una oscil·lació que va des de l'1-5 dies als 16-20 dies d'inassistència no justificada al centre educatiu.

A les Illes Balears les taxes d'abandonament escolar (població entre 18 i 24 anys que no té altres estudis més que l'ESO i no continua dins el sistema) són altes en relació amb la mitjana estatal. L'any 2010 l'abandonament escolar primerenc a les Illes Balears va ser del 36,7% enfront del 28,4% de mitjana, cosa que ens situa com la CA amb més abandonament de tot l'Estat. Ens trobam lluny de poder assolir l'objectiu de la Unió Europea, que se situa per davall del 10%.[13]

---

[12] *Sistema estatal de indicadores de la educación*. Edición 2010.
http://www.institutodeevaluacion.mec.es/dctm/ievaluacion/indicadores-educativos/seie-2010-completo-imprenta.pdf?documentId=0901e72b8062e4f6
Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears. IAQSE. Edició 2010.
http://iaqse.caib.es/documents/aval2010-11/INDICADORS_2010.pdf

[13] Alguns factors relacionats amb la desescolarització els constitueixen indicadors com la taxa bruta de titulació d'ESO, que també són significatius. Així el curs 2007/2008 va ser del 59,7% enfront de la mitjana estatal del

Tant la interrupció de l'escolarització com l'abandonament escolar primerenc estan molt lligats a problemes d'escolarització, a problemes socioeducatius familiars, al context ocupacional (mercat de treball) que ofereix oportunitats laborals no qualificades i primerenques, etc. El canvi de perspectiva des del punt de vista de prestigi de l'educació en el si de les famílies i del corpus social és un repte a treballar.

L'abandonament educatiu en els diversos nivells és un problema que no tan sols té conseqüències personals o escolars, sinó fonamentalment de caràcter econòmic o social. Un abandonament que, si en un període d'expansió econòmica era absorbit per un mercat de treball que necessitava una mà d'obra poc qualificada, en el context actual no ho és a causa de la crisi econòmica i de l'evolució del mercat de treball. Caldria establir ponts entre el món (mercat) laboral i l'educació i augmentar la percepció de l'educació i la formació com a àmbit obligatori, necessari, però amb incentius perceptibles per al col·lectiu juvenil.

- Fracàs escolar.

Les Illes Balears tenen no solament un nombre elevat d'alumnes amb fracàs escolar, sinó també un gran percentatge d'alumnes en risc de fracàs escolar.[14]

71,5%, cosa que ens col·loca en el darrer graó de l'escala de les CA. El 2010 aquesta dada és encara pitjor a les Illes Balears, 60% i també a l'Estat, 69%.
També és remarcable la dada que proporcionen les taxes netes d'escolarització als 16 i 17 anys que, el 2010, representen el 82% i el 63%, respectivament, envers les estatals, que són del 78% i del 92% (també aquí ens correspon el darrer lloc de la llista). Finalment, des d'aquest àmbit, podem observar com l'esperança de vida escolar als 6 anys és a les Illes Balears de 12,2 anys enfront dels 14,5 de l'Estat (un cop més la comunitat més mal situada de les desset). *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears 2010.* IAQSE. (http://iaqse.caib.es/documents/aval2010-11/INDICADORS_2010.pdf)

[14] Així ho posen de manifest les dades que proporcionen les avaluacions efectuades tant en l'àmbitl estatal (avaluacions generals de diàgnostic), com europeu (PISA) o balear (Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu –IAQSE-), com els estudis sobre resultats acadèmics (inspecció, anuaris educatius, Consell Econòmic i Social, Consell Escolar, etc).

Informe PISA Balears (2009). http://iaqse.caib.es/documents/aval2009-10/Resultats%20Illes%20Balears%20PISA%202009.pdf; Informe PISA estatal (2009). http://iaqse.caib.es/documents/aval2009-10/pisa2009-informe-espanol.pdf; Informe d'avaluació general de diagnòstic 2009 (estatal). http://www.institutodeevaluacion.mec.es/dctm/ievaluacion/evaluaciongeneraldiagnostico/pdf-completo-informe-egd-2009.pdf?documentId=0901e72b8015e34e; *Avaluació de diagnòstic 2008-2009* (Illes Balears, publicat

Si prenem en consideració les avaluacions generals de diagnòstic, (tant les d'àmbit estatal del "Instituto de Evaluación" com les de les Comunitats Autònomes) i les avaluacions censals de les Illes Balears (IAQSE) comprovarem com la variabilitat és molt més gran entre centres, i sobretot entre alumnes dins d'un mateix centre. Els indicadors contextuals (l'índex socioeconòmic i cultural –ISEC-, el sexe, la repetició de curs, les expectatives de nivell d'estudis, el lloc de naixement i la condició d'immigrant, el nivell d'estudis de la població adulta, el nombre d'alumnes per professor, etc.) palesen una complexitat analítica extraordinària que, entre d'altres, exigeix un estudi detingut de cada context escolar per poder aplicar-hi solucions específiques. Apareix en aquest punt la conveniència de potenciar l'autonomia dels centres educatius i permetre així l'establiment de mesures adients i contextualitzades per millorar els seus resultats i per compensar desigualtats.

Coincidint amb aquest enfocament, el CES (pàg. 154) exposa que és " *el moment de proposar un canvi de paradigma en la gestió del servei de l'educació. Aquesta transformació ha d'orientar-se cap a la definició de responsabilitats, atribuir poder als centres d'ensenyament –perquè ben dirigits es responsabilitzin i puguin donar compte dels seus resultats–, establir procediments públics d'avaluació del conjunt del sistema i de les seves diferents unitats i traslladar a la societat el convenciment fonamentat que es disposa d'un bon servei educatiu".*

Per la seva banda el Fòrum (pàg. 6) manifesta que *"la millora de l'ensenyament no és possible si no es fa un canvi profund a l'Administració educativa... Aquest canvi de l'Administració educativa s'hauria de concretar en una microactuació en els centres, atenent la seva pluralitat, diversitat i necessitats específiques".*

Així mateix, el CES (pàg. 154) afegeix*: "El canvi de paradigma no pot oblidar el paper de les administracions locals en relació amb l'educació infantil i l'educació primària. Es tracta de canviar un model*

el juliol de 2010). http://iaqse.caib.es/documents/informe_AADD_2008_2009.pdf; *Anuari de l'Educació de les Illes Balears* (2010). http://www.uib.es/depart/dpde/anuari_2010.pdf; *Informe del Sistema Educatiu de les Illes Balears. Curs 2008-2009.* (http://balearweb.net/ceib/informe_08_09/01_COMPLET_2008_2009.pdf); *Departament d'Inspecció Educativa – Memòria del curs 2009-2010*. Govern de les Illes Balears.

centralitzat i burocratitzat, històricament construït pel Ministeri d'Educació, per un model descentralitzat en l'àmbit territorial i de centre."

De manera similar es manifesta el CEIB en el seu darrer informe, curs 2008-09 (pàg. 9)*: "Les administracions locals (ajuntaments i consells insulars) són les institucions més properes a la ciutadania. El CEIB considera que, juntament amb les competències i responsabilitats que tenen atribuïdes legalment, poden intervenir més activament en altres àmbits, concretament en la planificació de l'oferta educativa, en la gestió d'activitats complementàries a les de l'administració educativa o en la promoció de la formació permanent de la ciutadania."*

Un factor relacionat amb això és el fet que els nivells d'excel·lència (percentatge d'alumnes amb els nivells d'assoliment de les competències bàsiques més alts) disminueix (o no augmenta), segons demostren les diferents avaluacions de diagnòstic.

Aquest context delimita, des del punt de vista dels resultats, un panorama de mediocritat que planteja, com a mínim, dos reptes:

- Augmentar el nivell dels resultats de la franja d'excel·lència.
- Reduir el percentatge de l'alumnat situat als nivells baixos i molt baixos[15].

El fracàs escolar a les Illes Balears no tan sols té dimensions històriques, econòmiques, culturals, familiars o de context ocupacional, sinó que cal incorporar a aquestes dimensions el valor que els diversos sectors socials han donat a l'educació. En aquest sentit, és necessari modificar-ne i revalorar-ne aquest valor.

[15] *Avaluació de diagnòstic 2008-2009* (publicat el juliol de 2010). http://iaqse.caib.es/documents/informe_AADD_2008_2009.pdf; *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears 2010*. IAQSE. (http://iaqse.caib.es/documents/aval2010-11/INDICADORS_2010.pdf).

Un indicador relacionable amb la manca d'èxit escolar és el de repetició de curs. Les dades posen de manifest que els percentatges de repetició de curs a les Illes Balears superen quantitativament la mitjana estatal a l'educació primària (EP) i a l'ESO. Així, a 2n d'ESO presentaven un nivell lleugerament menor (un fet positiu); en canvi, la diferència a 4t d'ESO continuava essent desfavorable a les Illes Balears.[16]

Els resultats de les proves diagnòstiques posen de manifest que repetir com s'ha fet fins ara resulta inútil. L'anàlisi de resultats indica que l'alumnat de 4t d'EP que ha repetit es troba en un nivell per davall d'aquells que no han repetit (inferior en uns 80 punts sobre la mitjana de 500). Per millorar el rendiment acadèmic convé repensar l'efectivitat de la repetició i, si n'és el cas, replantejar-ne el tractament.[17]

Seria un error no valorar la influència de l'escola (de l'educació i la formació) com a factor d'èxit o de fracàs vital i social. La lluita contra el fracàs i l'abandonament escolars de les Illes Balears, en el marc de la problemàtica existent a nivell estatal i europeu, passa per dissenyar i executar un projecte viable a curt, a mitjà i a llarg termini, que impliqui la posada en marxa de mesures organitzatives, econòmiques, pedagògiques i legislatives que incideixin sobre el sistema educatiu, sobre els centres, i sobre els agents educatius.

El Fòrum (pàg. 8) es mostra contundent en aquest sentit: *"Els dèficits socials no poden ser una coartada que serveixi per justificar els nivells insatisfactoris de rendiment escolar que s'estan produint. Més aviat han de servir d'estímul i han de contribuir a incrementar la consciència de la responsabilitat de l'escola com a institució que ha de contribuir a compensar les mancances de l'entorn social on s'insereix."*

[16] El curs 2007/08, els percentatges de repetició eren del 7,2% i del 8,2%, als cursos de 4t i 6è d'EP, respectivament. La mitjana espanyola se situava en el 4,4% i 6,6%. El lloc que ocupa les Illes Balears entre les 17 comunitats autònomes és el penúltim. Pel que fa a l'ESO, els repetidors de 2n i 4t eren el 12.4% i l'11,5%, respectivament, amb relació a la mitjana estatal (14,1% i 10,9%), per la qual cosa quedam situats en el novè i darrer lloc de les comunitats autònomes de l'Estat. *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears 2010*. IAQSE. (http://iaqse.caib.es/documents/aval2010-11/INDICADORS_2010.pdf)

[17] Cal remarcar les observacions de l'IAQSE al respecte (referides a les avaluacions de diagnòstic efectuades), que assenyalen les diferències entre -41 i -70 punts entre l'alumnat amb edat idònia i els repetidors. Constaten com les diferències augmenten a mesura que la diferència d'edat és més gran. *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears 2010*. IAQSE. (http://iaqse.caib.es/documents/aval2010-11/INDICADORS_2010.pdf)

L'anàlisi de les taxes d'activitat (percentatge de població de 16 i més anys que satisfà les condicions necessàries per incloure's entre les persones ocupades o aturades) i de les taxes d'atur (percentatge de població activa que es troba sense feina, que en cerca feina o disponible per treballar) demostren unes millors expectatives per a la població amb educació secundària (primera etapa, és a dir, obligatòria) i educació superior.[18]

D'altra banda, els índexs de salaris per hora, segons el nivell de formació assolit (2009) demostren, tant en el cas de les dones com en el dels homes, que com més formació hagi assolit, més índex salarial. Així ho podem comprovar tant si es considera el total dels assalariats com els assalariats de 25-34 anys.[19]

Es compta en aquests moments amb uns aspectes positius que cal reforçar:

- Augment de taxes d'escolarització
- Millora gradual de l'històric dels resultats
- Increment baix, però sostingut, de les titulacions al final de l'educació bàsica
- Disminució de la conflictivitat
- Posada de manifest de la valoració dels èxits escolars com a factor positiu de l'èxit personal i professional...[20]

En el context de tot el que s'ha exposat fins ara, aquests aspectes positius indiquen alguns dels punts forts del nostre sistema. Aquests punts s'han de consolidar i desenvolupar amb el compromís de tothom.

---

[18] *Datos y cifras. Curso escolar 2011/2012*. Ministerio de Educación. (http://www.educacion.gob.es/dctm/ministerio/horizontales/prensa/documentos/2011/09/datos-y-cifras-2011-2012?documentId=0901e72b80ea4d86)

[19] *Datos y cifras. Curso escolar 2011/2012*. Ministerio de Educación. (http://www.educacion.gob.es/dctm/ministerio/horizontales/prensa/documentos/2011/09/datos-y-cifras-2011-2012?documentId=0901e72b80ea4d86)

[20] SEDEIB (històrics).

Des d'aquesta perspectiva, adquireix tot el seu sentit la reiterada recomanació del Consell Escolar de les Illes Balears d'*"elaborar un pla estratègic per a la millora del rendiment escolar"* amb uns *"objectius definits i delimitats temporalment, de tal manera que poden ser avaluats pels diversos sectors de la comunitat educativa"*.[21]

- Funcionament dels centres

Cal potenciar l'autonomia dels centres educatius perquè estableixin les mesures adients i contextualitzades per millorar-ne els resultats.

El Fòrum (pàg. 6) assegura que *"Tot centre, amb independència de la seva titularitat, necessita un projecte educatiu propi que estableixi els objectius, prioritats i procediments d'actuació.... Cal que l'Administració i els centres planifiquin, gestionin i avaluïn les inversions que programin o es realitzin, per tal de rendibilitzar-les al màxim"*.

Efectivament, la necessitat d'un pla estratègic per millorar el rendiment escolar passa per dur a terme un seguit de microreformes coherents amb els propòsits generals de millora.

Relacionat amb el bon funcionament dels centres, el CEIB ha destacat reiteradament a tots els informes (a l'apartat de "mesures urgents per a la millora del sistema educatiu"), algunes àrees de millora:

- Selecció d'equips directius en centres públics
- Professorat interí de l'ensenyament públic
- Formació del professorat
- Serveis complementaris
- Ràtios alumne-professor
- Incorporació de nous professionals

[21] *Informe del Sistema Educatiu de les Illes Balears 2008-2009*. Consell Escolar de les Illes Balears, pàg. 325. (http://balearweb.net/ceib/informe_08_09/01_COMPLET_2008_2009.pdf)

Cal tenir en compte que la mitjana d'alumne/a per aula (21,1) és molt similar a la majoria de països europeus i lleugerament inferior a la de l'OCDE (23,5). Aquesta proporció no permet explicar les diferències que es produeixen en les condicions d'aprenentatge i en els resultats de distints països europeus (TALIS 2009).

- Estructura de la xarxa de centres escolars de les Illes Balears, segons la titularitat.

  Una característica del sistema educatiu de les Illes Balears és la coexistència d'una xarxa de centres educatius sostinguts amb fons públics (de titularitat publica i concertat de titularitat privada) i una presència, quantitativament no gaire rellevant, de centres totalment privats.[22]

  La dualització educativa ha de ser objecte d'una anàlisi en profunditat que prengui en consideració, en el cas de la xarxa privada concertada, aspectes com són la situació dels centres (Palma i Part Forana, Menorca, Eivissa i Formentera), els perfils dels alumnes escolaritzats i els serveis que els centres posen a l'abast de l'alumnat i de les famílies.

  En referència a la xarxa pública, la percepció social és que aquesta té la tendència a l'escolarització de l'alumnat amb situacions problemàtiques des del punt de vista socioeducatiu: immigrants, necessitats socioeducatives, necessitats educatives especials, alumnat amb problemes de baix rendiment que no troba fàcilment la seva ubicació en l'altra xarxa... Aquesta visió fa que l'opinió social augmenti la percepció d'una imatge negativa del sector públic, que cal corregir.

  A aquest fenomen s'hi ha de sumar el fet que la xarxa pública no ofereix, ara com ara, la possibilitat de completar en un mateix centre la totalitat de les etapes educatives, cosa que obliga les famílies i els alumnes a un canvi forçós de centre als 12 anys, sense haver acabat l'educació bàsica. Ni l'escola pública és uniforme quant a l'alumnat que escolaritza ni la

[22] Les dades del 2011 es refereixen a 215 centres públics de primària (dels quals 214 fan també educació infantil) que acullen un nombre total de 63.286 alumnes (un 4% manco en relació amb les dades del 2010); a un conjunt de 68 IES que es reparteixen 43.156 alumnes de secundària de les Illes Balears (un 2.5% més de matrícula que l'any passat), i a 91 centres concertats per a 49.433 alumnes (que suposa un augment de l'1.64% en relació amb les dades del 2010). (SEDEIB)

privada concertada tampoc ho és. La pluralitat es dóna (potser no equilibradament) en els dos sectors. Per tant, l'aproximació analítica ha de fer-se sobre la totalitat i sense prejudicis.

Des de la perspectiva dels resultats de les avaluacions de diagnòstic,[23] es detecta que els resultats de l'alumnat dels centres privats concertats són superiors als de l'alumnat dels centres públics, de manera significativa en les competències estudiades. Una explicació parcial del fet pot trobar-se per la influència del nivell socioeconòmic i cultural de les famílies usuàries d'una o altra tipologia de centres (de fet, quan es detrau, als resultats, l'efecte socioeconòmic i cultural, les diferències minven notablement fins al punt d'esdevenir no significatives). Es constata també que l'ISEC mitjà de l'alumnat dels centres públics és inferior a l'ISEC mitjà de l'alumnat que assisteix a centres privats concertats. Finalment, cal esmentar que, en totes les competències avaluades, hi ha centres públics i centres privats concertats tant als nivells relativament alts com als nivells baixos de rendiment.

Un altre factor important que s'ha d'assenyalar és que no pot considerar-se el sector privat concertat com un conjunt uniforme de centres, amb un alumnat similar. Els centres privats concertats presenten un pluralisme remarcable:

- Situació geogràfica diferent (Mallorca: capital, ciutats grans i pobles; Menorca; Eivissa i Formentera)
- Alumnat social i econòmicament divers
- Titularitat (orde religiós, centres diocesans, cooperatives, empreses familiars, etc.)
- Dimensions (instal·lacions educatives i complementàries)
- Ofertes educativa i de serveis
- Tipus de gestió

[23] *Informe Avaluacions de Diagnòstic 2008-2009*. IAQSE. (http://iaqse.caib.es/documents/informe_AADD_2008_2009.pdf); Informe d'Avaluació general de diagnòstic 2009 (estatal). http://www.institutodeevaluacion.mec.es/dctm/ievaluacion/evaluaciongeneraldiagnostico/pdf-completo-informe-egd-2009.pdf?documentId=0901e72b8015e34e

No pot oblidar-se que l'ensenyament concertat ha desenvolupat i desenvolupa una funció social d'escolarització i de formació a sectors amplis de la població. Compleix una funció remarcable com a servei educatiu.

- Immigració escolar

Les Illes Balears presenten un percentatge d'alumnat estranger (majoritàriament població immigrant) dels més elevats de l'Estat. A l'educació primària, per exemple, l'any 2008, el 16,7% de l'alumnat estranger balear era idèntic al de Madrid, i només superat percentualment per La Rioja (18.3%). Les Illes Balears ocupaven, per tant, el segon lloc d'Espanya que presentava un 11,3% d'alumnat estranger. Cal dir que la població estrangera a les Illes Balears (1 gener 2010) representava un 21,9% de la població, mentre que a l'Estat era d'un 12.1%.[24]

Aquest alumnat, de procedències molt diverses (per tant, amb una casuística molt variada, en relació amb la llengua d'instrucció; amb experiències de sistemes i entorns educatius molt distints; amb índexs socioeconòmics generalment molt baixos, etc.), té una incidència directa sobre el rendiment escolar, tant des del punt de vista dels resultats com des del punt de vista de la integració socioeducativa.

El grau de mobilitat de la població immigrant escolaritzada (tant a l'interior com a l'exterior de les Illes Balears) és molt elevat, i té una incidència directa sobre l'activitat educativa dels centres.

També hi incideix, fins i tot a nivell estructural, la distribució irregular d'aquesta població immigrant escolaritzada entre els nuclis urbans perifèrics, la capital, els pobles de l'interior de Mallorca i les illes de Menorca, Eivissa i Formentera.

Malgrat la reducció pausada de les demandes d'escolarització, motivades per lleugers descensos del

[24] *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears 2010.* IAQSE. (http://iaqse.caib.es/documents/aval2010-11/INDICADORS_2010.pdf).

moviment immigratori i provocades per la crisi econòmica, la diversitat d'aquesta població escolar necessita un tractament específic:

- Una distribució més equilibrada de l'alumnat entre els centres públics i els privats concertats
- Una planificació d'atenció educativa
- Una coordinació entre els diferents serveis assistencials de les diferents administracions

- Expectatives familiars i valoració social de l'educació

L'anàlisi de les proves d'avaluació de diagnòstic dels darrers anys posa de manifest que el factor més determinant de l'èxit és el de les expectatives de les famílies amb relació als estudis del seu fill. Aconseguir actituds favorables envers els estudis dels alumnes per part del seu entorn familiar és un requisit imprescindible per lluitar contra el fracàs i l'abandonament escolars amb alguna esperança de superació.

Les intervencions dels responsables (administracions, centres, societat) han d'encaminar-se a millorar aquestes expectatives. A més dels recursos per aconseguir un ensenyament de qualitat, és condició necessària que tant els estudiants com les famílies tenguin altes expectatives d'èxit per considerar el nivell d'educació o de formació que vulguin obtenir.

En el context de les Illes Balears, amb tants factors tendents a minvar la valoració social de la formació, el factor actitudinal familiar ha estat realment determinant i seria bo contribuir a desenvolupar i enfortir les expectatives dels alumnes i de les famílies entorn de l'educació i la formació.

El CEIB ha mostrat sempre una sensibilitat especial en la valoració social de l'educació (pàg. 323 "mesures"):

"L'educació és una responsabilitat social que implica els diferents agents que hi participen directament i la societat en general. Aquesta és una realitat inqüestionable de la qual no es pot defugir. Cal, per tant, la valoració, sensibilització i participació en el sistema educatiu

que garanteixi l'educació i la formació de la societat futura en els valors humans. Les administracions han d'establir les mesures orientades al reconeixement i valoració social de la tasca educativa, amb la conscienciació de tots els components de la societat de la seva responsabilitat i funció educativa. En aquest àmbit, els pares i mares són membres actius i responsables del procés educatiu dels seus fills i filles, i l'Administració ha de facilitar-ne la formació i participació."

- Formació en llengües estrangeres

  És essencial la millora de les competències en llengües estrangeres de l'alumnat. En un món globalitzat i amb mobilitat creixent, un dels objectius estratègics, no només de l'educació sinó també del conjunt de la societat, ha de ser el plurilingüisme: l'habilitat de comunicar-se en diverses llengües, a diversos nivells, segons les necessitats personals, acadèmiques i professionals, presents o futures, de l'alumnat.

- Els ensenyaments no obligatoris.

  - L'educació infantil.

    L'escolarització al primer cicle d'educació infantil a les Illes Balears ha augmentat exponencialment aquests darrers anys per l'acció conjunta de les administracions, educativa i local principalment.

    En qualsevol cas, la normativa reguladora (criteris d'admissió, organització i funcionament dels centres, establiment dels currículums adients, conciliació vida laboral i familiar amb l'horari escolar, etc.) és encara molt poc consistent. Els aspectes econòmics que comporta són un tema que ha d'estudiar-se en profunditat.

    La matrícula de l'alumnat al segon cicle d'educació infantil ha passat dels 30.973 alumnes (2008/09) als 32.095 (2011/12), fet que significa gairebé la generalització a tota la població d'aquesta etapa no obligatòria.[25]

[25] SEDEIB.

La problemàtica d'aquest cicle ve definida per diversos factors:

- Conveniència/necessitat d'integració dels dos cicles de l'educació infantil que n'asseguri la continuïtat cohesionada.
- Necessitat d'efectuar una transició a l'educació primària, de manera que no suposi un trencament traumàtic de l'itinerari formatiu.
- Atenció a la iniciació dels processos de lectura i escriptura, en el marc del currículum globalitzat.
- Cura en el tractament de les llengües curriculars, amb introducció graduada i sostinguda d'una llengua estrangera.
- Incorporació de les tecnologies de la informació i la comunicació a l'activitat quotidiana de les aules.
- Fomentar la implicació de les famílies en la vida del centre i de l'aula, sense negligir el paper i les competències del professorat.

- L'educació postobligatòria
  - El batxillerat

Des del curs 2008/09 al 2009/10 l'evolució de l'alumnat matriculat al batxillerat ha experimentat un creixement notable (de 10.307 alumnes a 12.875), però les dades indiquen que la matriculació ha descendit al curs 2011/12 (9.578 alumnes a centres públics, més 2.800 alumnes a centres privats concertats, total: 12.378 alumnes). En qualsevol dels casos, la matrícula al batxillerat en xifres absolutes supera sensiblement la matriculació d'alumnes als dos cicles de la formació professional regulada.[26]

El nombre de titulacions al llarg d'aquests anys demostra que, tot i l'augment sostingut, les dades no són gaire satisfactòries (hi ha diferències significatives quant al nombre

[26] SEDEIB. El 2008 el Gestib no gestionava batxillerats a distància i això pot modificar les xifres, però no la tendència.

de graduacions als centres privats concertats amb relació als públics). L'evolució del nombre d'alumnes repetidors és demostratiu d'una evolució no gens positiva (1.336 el 2008/09; 1.882 el 2010/11 i per a aquest curs escolar són 1.994 els repetidors matriculats) i, a més, evidencia unes diferències molt notòries entre el sector públic i el privat concertat (2011/12: el 12,43% d'alumnes repeteixen al sector privat concertat i el 17,19% de l'alumnat de centres públics és repetidor).

Només la consideració de les dades anteriors aboca a la conclusió que cal una reflexió profunda sobre la realitat del batxillerat al sistema educatiu de les Illes Balears. L'oferta, tant des del punt de vista curricular com des de la distribució territorial, necessita una anàlisi en profunditat, ja que, d'una banda es perd alumnat (cosa que no és bona per al corpus social, perquè limita les condicions d'accés a estudis de grau superior de la població) i de l'altra, es donen uns índexs de fracàs considerables.

En aquest context sorgeixen diversos elements que, en vistes a la millora de la situació (augmentar el nombre d'alumnes, incrementar els índexs de l'èxit escolar), s'han de tenir en compte. Entre altres elements, podem destacar:

- Flexibilització horària (adequar l'oferta a les possibilitats de majors sectors de població)
- Durada de l'etapa
- Model de batxillerat més obert i flexible
- Increment i diversificació de l'oferta (estudis nocturns i a distància)

▪ La formació professional

  • Els cicles formatius

L'evolució quantitativa de la formació professional els darrers anys ha estat molt rellevant:

- 2008: 6.958 alumnes, dels quals 2.550 són de cicles de grau superior

- Curs 2010/11: 10.420 alumnes, dels quals 3.933 són de cicles de grau superior.

En relació amb l'Estat (curs 2010/11) ens trobam en el lloc tretzè quant a alumnat matriculat. Tant per als cicles de grau mitjà com per als de superior, la nostra posició varia poc[27].

Des del punt de vista qualitatiu, l'increment de l'oferta formativa en els dos cicles ha estat molt important (mínim de 30 ofertes de cicles formatius de grau mitjà i 39 de grau superior, de branques molt diverses i amb extensió, de grau diferent, a totes les illes).

L'augment de l'alumnat és un fet positiu, però encara no s'assoleixen nivells adequats amb relació als de l'Estat, però és més preocupant la realitat de les taxes de graduació, en els dos nivells, que continua per davall de la mitjana de l'Estat (que és baixa en relació amb la mitjana espanyola).

Un factor d'ordre socioeconòmic que cal remarcar és la millora en la percepció de la formació professional per part del corpus social, dels estudiants, de les famílies i del món empresarial. És una línia que s'ha de continuar desenvolupant.

Sembla evident que, ateses les circumstàncies descrites i en el context de crisi econòmica que patim, cal treballar en una planificació (mapa de l'oferta, currículums, etc.) que doni respostes a les necessitats formatives de la població, relacionades amb el mercat laboral, l'estructura econòmica, demogràfica i territorial de les Illes Balears.

- Els programes de qualificació professional inicial.

L'oferta d'aquests programes a l'alumnat escolaritzat que presenta problemes de risc greu d'abandonament dels estudis o que tenen necessitats educatives

[27] Vegeu SEDEIB i *Datos y cifras. Curso escolar 2011/2012*. Ministerio de Educación. (http://www.educacion.gob.es/dctm/ministerio/horizontales/prensa/documentos/2011/09/datos-y-cifras-2011-2012?documentId=0901e72b80ea4d86).

especials ha estat creixent i amb un nivell d'acceptació per part de la població i dels centres escolars remarcable.

Poden ser un instrument molt valuós tant per a la qualificació (graduació) dels alumnes com per a l'accés a altres estudis o al món laboral.

També haurien de ser, i aquest és un aspecte molt important, una via per a la integració escolar i social de determinat tipus d'alumnes.

D'aquesta característica se'n deriva la necessitat d'una planificació acurada que sigui susceptible d'atendre les necessitats formatives de l'alumnat que s'hi acull.

- La formació professional i l'ocupació

La Unió Europea sosté que una educació al llarg de tota la vida és la base fonamental per a la ciutadania activa i l'ocupació en l'Europa del segle XXI.

El nostre sistema productiu reclama cada vegada més persones qualificades per poder integrar-se al món de les empreses. Una deficient formació i escassa qualificació és un fre a la productivitat i una hipoteca a les nostres possibilitats de desenvolupament i dinamisme econòmics.

Les mesures que es proposen a continuació s'insereixen en el marc del Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional, establert en la Llei de les qualificacions i de la formació Professional, que promou un sistema integrat de les diferents ofertes de formació professional, per millorar les oportunitats d'ocupació per als joves i els treballadors.

Amb aquestes orientacions bàsiques el Pacte educatiu ha de proposar:

a) La potenciació del Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional

Per a això s'ha de considerar la conveniència de les mesures següents:

• El desplegament de tot el mapa de les qualificacions, títols de formació professional i certificats de professionalitat, establerts en la Llei de 2002 i necessaris per al nostre teixit empresarial, de manera que constitueixin una oferta atractiva per als joves, els treballadors i les empreses.

• La revaloració del concepte de l'educació al llarg de tota la vida, amb la creació de passarel·les entre les diferents modalitats d'educació i formació, i el reconeixement i la certificació de coneixements adquirits per altres vies, inclosa l'experiència laboral.

• Un model flexible de formació professional amb adopció de vies i passarel·les que permetin el trànsit entre els diferents nivells de la formació professional, el batxillerat i els estudis universitaris. Un model àgil per al procediment d'avaluació i acreditació de competències professionals adquirides a través de l'experiència laboral o de vies no formals de formació.

• Incrementació de l'oferta de formació de nivell 1, a fi de facilitar l'entrada en el sistema de formació professional per a l'ocupació dels alumnes que no han finalitzat els estudis de l'educació secundària obligatòria i dels treballadors menys qualificats, a través dels certificats de professionalitat de nivell 1.

• Així mateix seria convenient incrementar l'oferta dels títols de formació professional de grau mitjà i superior, així com dels certificats de professionalitat de nivell 2 i 3, que permeti als alumnes i treballadors desenvolupar en un futur pròxim itineraris formatius, que facilitin la seva formació professional al llarg de tota la seva vida laboral.

• L'establiment d'indicadors d'avaluació específics per a la formació professional.

b) Establir un pla extraordinari de formació professional per als joves.

Les estadístiques reflecteixen l'elevat increment de la taxa de desocupació juvenil a les Illes Balears, que arriba ja al 43%. És necessari i inajornable fer front a aquesta pèrdua de capital humà, ja que sense una decidida i adequada intervenció, hi ha el risc de sacrificar una generació sencera per a l'ocupació.

Per a això consideram necessàries les mesures següents:

• Una oferta de formació professional àmplia capaç de satisfer la demanda, d'acord amb les previsions del Ministeri d'Educació.

• Un sistema integrat d'informació i orientació professional, d'acord amb la Llei orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i de la formació professional.

• Un sistema d'informació professional i laboral dels serveis d'orientació dels centres educatius, per desenvolupar itineraris personals d'inserció laboral, a partir de la formació inicial, l'orientació i informació sobre la realitat laboral i l'entorn local.

c) Una formació professional vinculada l'empresa

Des d'un punt de vista social i econòmic, és necessari que les empreses disposin de treballadors qualificats que permetin la seva supervivència i progrés en un entorn cada vegada més competitiu i global. El nostre sistema productiu reclama cada vegada més persones qualificades per poder integrar-se al món de les empreses. Per això resulta imprescindible vincular la formació professional al món empresarial.

Per això consideram necessàries les mesures següents:

• Instaurar la formació dual (formació professional en alternança) lligada al contracte per a la formació i l'aprenentatge, que permeti als joves estudiants de formació professional exercir de forma simultània el seu procés formatiu i la seva primera ocupació.

• Fomentar l'esperit emprenedor de les persones joves i enfocar-ho a les alternatives actuals de creació d'empreses i autoocupació.

• Acostar els serveis d'intermediació laboral als centres educatius.

• Incrementar els esforços en l'actualització permanent del professorat de formació professional.

d) Centres de formació professional

És necessària una xarxa de centres de formació professional que realitzi una oferta integrada que capaciti els alumnes per a l'acompliment qualificat de les diferents professions, i que serveixi de recurs formatiu permanent a la població adulta per millorar les seves condicions d'ocupació.

Per això consideram necessari consolidar una xarxa estable de centres de formació professional que permeti harmonitzar l'oferta i avançar-ne en la qualitat. Aquesta xarxa ha d'estar constituïda pels centres integrats públics i privats concertats de formació professional, els centres públics i privats concertats del sistema educatiu que ofereixen formació professional, els centres de referència nacional, els centres públics del Sistema Nacional d'Ocupació, els centres privats acreditats del Sistema Nacional d'Ocupació que ofereixen formació professional per a l'ocupació.

d) Una formació professional flexible i innovadora

Una formació professional més competitiva i que respongui als canvis en la demanda de qualificació dels sectors productius, necessita uns centres específics,

especialitzats en els diferents sectors productius, en els quals la innovació i experimentació en matèria de formació professional es desenvolupi.

Per això és necessari:

- Assegurar la viabilitat dels centres de referència nacional, adjudicats a la nostra comunitat autònoma, relacionats amb el nostre teixit productiu, en cooperació amb el Ministeri d'Educació i el SEPE.

- Dotar aquests centres dels millors mitjans humans i instal·lacions per oferir una formació professional d'alta qualitat tecnològica.

- La formació al llarg de la vida

La demanda creixent de formació per part de les persones adultes, que la situació socioeconòmica ha fet augmentar darrerament, confirma d'una banda la necessitat de plantejar, per part de les administracions, una oferta suficient i de l'altra, la necessitat de millorar qualitativament aquesta oferta (currículums adaptats, possibilitar graduacions en educació secundària, accés a la resta d'ensenyaments...).

En una societat en evolució contínua, l'accés a la formació al llarg de tota la vida és una necessitat. Els ciutadans han de poder accedir al sistema educatiu en qualsevol moment de la seva vida i ha de ser compatible la formació continuada amb la vida professional. A les Illes Balears no sempre es poden atendre satisfactòriament aquestes demandes. La no existència d'una planificació real a mitjà i a llarg termini de la formació permanent, dificulta molt l'adopció de mesures equilibrades i justes per subvenir les necessitats existents.

- Les transicions entre les diferents etapes educatives

A les Illes Balears les transicions entre les diferents etapes educatives vénen regulades pel que fa al canvi de l'educació

primària a la secundària i, en molts casos, són objecte d'un treball prou acurat per part dels centres educatius.

Però, a nivell global, els canvis d'etapa (els d'educació infantil a educació primària, en podrien ser un exemple notori) i, encara més, quan suposen canvis de centre (a l'ensenyament públic en tots els casos de transició entre primària i secundària), comporten ruptures excessives en el procés educatiu que, no hauria de ser un procés traumàtic, sinó una evolució natural, un creixement sense sacsades.

Sembla necessari aconseguir una consolidació major entre els centres d'educació primària i els de secundària públics, amb mecanismes regulats (acció tutorial, coordinacions sistematitzades i avaluades, informes idonis homologats...). Així mateix, el replantejament de la tipologia de centres públics (3-16 o 3-18) permetria treballar mitjançant un projecte educatiu únic i optimitzar els serveis educatius.

Els trets descrits mostren un balanç del sistema educatiu de les Illes Balears que posa de manifest punts febles i punts forts.

Una reflexió primera, molt bàsica, ens duu a la consideració que caldria esforçar-se per consolidar i desenvolupar els punts forts i intervenir sobre els punts febles, a fi d'assolir, mitjançant les reformes oportunes, que la situació de partida es transformi en positiu i el nostre sistema educatiu sigui un sistema just i eficaç abocat a l'èxit escolar i a l'excel·lència educativa.

L'anàlisi dels trets observats permet inferir que a les Illes Balears les mancances del sistema educatiu són diverses i de naturalesa diferent. Tenim deficiències estructurals i dèficits instrumentals que cal corregir i reorientar si, com és la nostra obligació com a societat que aspira a la justícia i a la prosperitat, volem que la situació millori en benefici de l'alumnat, de la comunitat educativa i del corpus social.

El sistema educatiu de les Illes Balears pot veure resoltes moltes de les seves mancances, si en consideren les intervencions a dur a terme des de tres dimensions que constitueixen valors bàsics de qualsevol sistema educatiu: l'excel·lència, l'equitat, i el compromís:

L'excel·lència:

Un sistema educatiu de qualitat té el seu nucli en els centres educatius els quals, en el marc de l'autonomia pedagògica, organitzativa i de gestió, basada en la coresponsabilitat i en la cultura de l'avaluació, tendeixen a l'assoliment de l'excel·lència dels resultats a través del perfeccionament dels processos d'ensenyament i d'aprenentatge, i del rendiment educatiu de tot l'alumnat, en contextos oberts a la interacció amb l'entorn. Amb aquestes condicions la qualitat només pot assolir-se amb la implicació del professorat, que ha de ser atès en les seves necessitats formatives, professionals i laborals.

La col·laboració de les famílies i la motivació de l'alumnat són imprescindibles. Alguns elements sobre els quals cal treballar són:

- la sensibilització social (associacions, entitats, institucions...) a favor de l'educació i de la formació,
- la implicació de les famílies a col·laborar amb la institució escolar i,
- la motivació de l'alumnat derivada i reforçada per la influència familiar i social.

L'equitat:

Un sistema educatiu equitatiu que permeti l'accés de tota la població a l'educació, que elimini els desequilibris d'entrada, que garanteixi unes condicions d'igualtat d'oportunitats d'èxit, que s'expressi en una oferta educativa de qualitat i suficient en els centres sostinguts amb fons públics. La gratuïtat garantida a l'ensenyament obligatori, i uns serveis complementaris i sistemes d'ajut a l'estudi són la via per evitar discriminacions per raons d'origen o socioeconòmiques.

El compromís:

La naturalesa social del fet educatiu, tant des del punt de vista dels objectius com des dels resultats, implica unes conseqüències (exigències, necessitats, accions, efectes...) que afecten la societat en el seu conjunt. Per assolir tant l'equitat,

com la qualitat del sistema que condueix a l'excel·lència, el compromís en l'educació de tots els agents és condició bàsica: administracions (estatal i autonòmica, local, educativa, general); forces socials (sindicats i patronals, tant del món educatiu com de l'àmbit general); món associatiu (professional, educatiu, sociocultural...); famílies (individualment i corporativament); alumnat (associacions, persones...). Totes aquestes instàncies han de fer la seva aportació, cadascuna des del seu marc competencial, i el seu esforç per contribuir a la implementació de les reformes necessàries del sistema educatiu balear.

2.2. Els nivells del PACTE

Atesa la multiplicitat i la complexitat dels factors que caldria tenir presents a l'hora d'envestir un procés tendent a l'acord que suposaria un pacte social per l'educació a les Illes Balears, amb voluntat de ser un instrument eficaç, s'ha de prendre en consideració que es plantegen, d'entrada, dos nivells d'actuació.

Aquests dos nivells corresponen, dins un pacte global, a dues coordenades de caràcter temporal: a curt i a mitjà termini, i a llarg termini. Aquesta dualitat correlaciona amb el caràcter de microreformes concretes corresponents a un bloc de mesures que convendria envestir de manera immediata i a un altre bloc, a nivell estructural (dins l'àmbit competencial de les Illes Balears), que abocaria a l'estabilitat del sistema educatiu nostre, definit pels acords signats.

A tal efecte es presenten a la consideració dels agents dos blocs per al debat, íntimament relacionats i interdependents:

- el referit a aspectes generals, que emmarca el plantejament estructural, i
- el referit a les reformes parcials, que se subdivideix en tres blocs: mesures per a l'assoliment de l'excel·lència educativa, mesures per a l'assoliment de l'equitat educativa, i mesures per a l'assoliment del compromís dels agents en la millora de l'educació a les Illes Balears.

2.3. Els eixos del PACTE SOCIAL PER L'EDUCACIÓ A LES ILLES BALEARS

A partir de la consideració de l'educació com un bé públic, alhora que és un dret bàsic dels ciutadans, amb caràcter universal, es planteja la necessitat de fixar uns punts bàsics d'acord, que suposin el punt de partida per al desenvolupament del procés de debat que ha de conduir a l'acord desitjable. Convé delimitar les bases o fonaments d'aquest pacte, acordar unes condicions prèvies, establir unes línies bàsiques per a l'estabilitat del sistema educatiu de les Illes Balears i, finalment, acordar els punts bàsics

del pacte que permetran la planificació i la concreció de les mesures derivades del pacte social per l'educació a les Illes Balears.

2.3.1 Els fonaments del pacte

Són quatre els fonaments sobre els quals s'ha de substanciar el pacte social per l'educació, que es fixen sense ordre de prelació:

a. Un sistema educatiu correctament dotat de les infraestructures i els recursos necessaris per satisfer les necessitats educatives i formatives de la població de les Illes Balears. Això implica la necessitat d'una inversió en educació que, amb un increment sostingut, aporti els recursos humans i els mitjans necessaris per a l'assoliment d'un sistema educatiu de qualitat, en el qual la rendició de comptes (control) serveixi per reconduir les disfuncions. Per tal d'optimitzar al màxim nivell les inversions caldrà un estudi de les necessitats reals i de la qualitat i la idoneïtat dels recursos.

   Quant a les infraestructures, s'haurà de preveure la mobilitat de l'alumnat i la configuració d'espais nous des d'un concepte més flexible i adequat a la realitat de l'arquitectura escolar.

b. La qualitat del sistema educatiu, que hauria de ser la recerca de l'excel·lència, i que s'ha d'obtenir mitjançant la millora dels resultats de l'alumnat, la millora i el perfeccionament del professorat, la participació activa de les famílies i el compromís de les administracions i dels agents socials, tant sindicals com patronals.

c. Un sistema educatiu basat en l'equitat, que permeti reduir gradualment les disfuncions derivades de:

   - les diferències personals i socials entre l'alumnat, i
   - les que provenen dels desequilibris entre les dues xarxes de centres sostinguts amb fons públics, és a dir, els centres públics i els privats concertats, ja que ambdues tipologies de centres són necessàries per a la universalització de

l'educació bàsica i per a la garantia d'uns serveis mínims en aquest àmbit.

d. L'estabilitat del sistema, que permeti:

- la intervenció continuada dels agents,
- la innovació educativa en un context adequat,
- l'ús de les tecnologies de la innovació i de la comunicació al servei de l'educació,
- la consolidació de bones pràctiques,
- l'exercici de la coresponsabilitat en la gestió dels centres educatius,
- la competència i l'eficàcia en l'organització i la direcció dels centres,
- la cultura de l'avaluació i, en general, el desenvolupament de tots aquells elements que signifiquen millora gradual, en un sistema que aprèn de si mateix.

2.3.2 Condicions prèvies per al pacte

Per a l'èxit d'una proposta com aquesta cal comptar, ineludiblement, amb un compromís ferm entre els actuants d'assumir, cadascun en l'àmbit de les seves competències i responsabilitats, les condicions principals següents:

a) La lleialtat entre els diversos agents polítics, socials i professionals en la recerca d'un pacte social per l'educació.

b) La concreció d'aquest pacte a través de mesures específiques i realistes.

c) La concreció d'aquest pacte d'acord amb un calendari adient i raonable, amb mesures a curt, a mitjà i a llarg termini.

d) La implicació directa dins el procés i en l'execució del pacte de la comunitat educativa: professorat, famílies, forces socials de l'àmbit educatiu, etc.

e) La previsió i dotació d'un pressupost específic per a la seva aplicació.

f) La implicació de les forces polítiques, econòmiques i socials.

2.3.3 Un marc estable, objectiu final del pacte.

Un canvi, una reforma del sistema educatiu, tan rellevant com el que suposa el PACTE SOCIAL PER L'EDUCACIÓ A LES ILLES BALEARS, forçosament ha de plasmar-se, en un termini convenient, en una norma que, d'una banda reflecteixi els compromisos adquirits i en garanteixi la continuïtat i, de l'altra, proporcioni als ciutadans de les Illes Balears un marc estable que doni coherència al conjunt del sistema educatiu, en concordança amb la normativa estatal i en exercici del que són les competències de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en matèria educativa.

Això es fa substantiu amb el compromís del Govern de les Illes Balears de desenvolupar tota una normativa específica d'educació de les Illes Balears en la qual la dimensió fonamental sigui el compromís adquirit per les institucions i les entitats públiques i privades, els agents del món educatiu i les diverses administracions públiques.

L'inventari de propostes que presentam al debat obert, en bona part recollides dels documents ja coneguts del Consell Econòmic i Social de les IB (CES), el Consell Escolar de les IB (CEIB) i el Fòrum de debat pública-concertada, sobre les qual s'hauria d'assentar aquesta futura normativa, coherents amb l'anàlisi fet fins ara en aquest document, són les següents:

1. Articulació, en el marc competencial de la Comunitat Autònoma, d'un projecte educatiu de les Illes Balears que marqui les línies estratègiques educatives per estabilitzar, consolidar i millorar l'educació en el context territorial, cultural i socioeconòmic de les Illes Balears.

2. Millora progressiva del finançament.

3. Planificació escolar adequada a les necessitats educatives socials, territorials i personals com a base d'un sistema educatiu que garanteixi la igualtat d'oportunitats de l'alumnat i de les famílies.

4. Foment de la cultura de l'avaluació a tots els àmbits que conformen el sistema educatiu, des dels resultats de l'alumnat a l'Administració educativa a tots els nivells, el funcionament dels centres, l'exercici de la funció docent, etc. per tal de posar a l'abast dels responsables un coneixement que serveixi per a la presa de decisions (correcció de desviacions, millora de deficiències, aprofundiment en l'èxit, consolidació dels punts forts, etc.) segons les competències i responsabilitats de cadascú.

5. Facilitació del bon funcionament dels centres a través del desenvolupament de l'autonomia de gestió econòmica, organitzativa, de personal, administrativa i pedagògica dels centres educatius com a mesura de coresponsabilitat i d'implicació real en la millora de la qualitat de l'ensenyament i d'adaptació a la realitat de l'entorn immediat de cadascun. Valoració i promoció del professorat, amb l'atribució dels drets i dels deures que la funció docent comporta i impuls al reconeixement social del professorat i a la seva formació inicial i permanent.

6. Foment i suport a la implicació de les famílies en el procés educatiu dels fills mitjançant el suport a la participació activa en l'acció de la comunitat educativa en la gestió i dinàmiques dels centres i de l'educació en general.

7. La formació al llarg de la vida mitjançant la integració de l'aprenentatge permanent, la formació professional i la formació ocupacional.

8. Formació en llengües estrangeres. Totes les iniciatives per aconseguir una millora en la competència en llengües estrangeres de l'alumnat passa per una bona formació inicial i permanent del professorat per tal que el professorat pugui impartir matèries no lingüístiques en idioma estranger.

9. Promoció dins els centres educatius de tots aquells valors compartits com la solidaritat, el respecte mutu i la tolerància entre les persones, l'estimació pel nostre patrimoni i el respecte per totes les cultures.

10. Aprofundiment en la societat del coneixement, amb impuls al domini de les tecnologies de la informació i de la

comunicació i a l'ús conscient de tots els mitjans de comunicació.

2.3.4. Els punts bàsics del pacte social per l'educació a les Illes Balears.

En definitiva, atesa la situació descrita, sembla oportú, a efectes operatius, proposar, com a acords bàsics, els següents:

- El compromís de destinar, en el marc d'una gestió eficient dels recursos i en funció de les possibilitats, una dotació pressupostària suficient en educació per part del Govern a fi d'atendre les necessitats derivades del pacte subscrit.

- Establir un calendari per a les actuacions concretes derivades de l'acord i que s'ofereixen per part de la CECU al debat en el present document.

- Desenvolupar tota la normativa que calgui per el desplegament dels aspectes més rellevants que es contenen en aquest document.

- Constituir una Comissió de Seguiment del Pacte Social per l'Educació a les Illes Balears amb l'objectiu de supervisar el compliment dels acords assolits i fer les propostes corresponents que concordin amb el Pacte, tant per desenvolupar-lo com per a la seva actualització contínua.

3. EXCEL·LÈNCIA

L'excel·lència educativa fa referència a la qualitat educativa superior i remet al nivell màxim de qualificació. L'excel·lència educativa és el grau màxim de la qualitat assolible per un sistema educatiu, en un context equitatiu.

Una educació de qualitat és capaç de donar una resposta adient a la formació que els ciutadans necessiten per poder desenvolupar-se normalment i progressivament als nivells físic, intel·lectual, emocional, social i ètic i per poder integrar-se, de manera conscient i crítica, en els àmbits socials, polítics, econòmics i culturals.

En uns altres termes, una educació de qualitat ha de fer possible el desenvolupament integral de les persones i de les seves capacitats, l'assoliment de les competències que poden fer de l'alumne un ciutadà lliure, civilment integrat, culte i que valora i exerceix els principis que caracteritzen una societat democràtica, solidària i oberta.

La millora sistemàtica de la qualitat és imprescindible per assolir uns bons nivells d'excel·lència del sistema que, entre d'altres, impliquen la potenciació dels aprenentatges (excel·lència dels resultats), la millora del funcionament dels centres educatius (excel·lència en la gestió pedagògica i administrativa: autonomia, avaluació, rendiment de comptes), la implicació del professorat (exercici de la funció docent, formació, praxi, avaluació) i la bona gestió de l'Administració educativa (excel·lència en la gestió del sistema).

Des d'aquesta perspectiva i a fi que el sistema educatiu de les Illes Balears esdevengui un referent de qualitat, resulta evident que, per part del Govern es dediquin els recursos necessaris a aquest objecte, però, i això és fonamental, cal una eficiència en la seva implicació, una complicitat, de tots els agents implicats amb la finalitat d'optimització dels recursos per tal d'assolir els nivells de qualitat i d'excel·lència desitjables. I, això, entre d'altres, exigeix el desenvolupament d'una cultura de l'avaluació que permeti celebrar en tot moment l'assoliment dels objectius plantejats (el rendiment de comptes exigible a una societat democràtica pel que fa a la sensibilitat de la despesa pública, també des de la perspectiva educativa).

És un fet que els esforços i recursos destinats a augmentar la qualitat del sistema educatiu a les Illes Balears ha augmentat des de l'assumpció de les competències educatives, però encara són lluny dels estàndards de

qualitat i d'excel·lència dels nostres referents europeus. Resulta per tant imprescindible emprendre, des de les competències en educació que la CAIB detenta, acordar un seguit de reformes puntuals, a curt i mitjà termini, que concordin amb les reformes estructurals que els signataris d'aquest PACTE es comprometen a dur endavant. No és possible avançar si no es treballa als dos nivells: l'estructural i el de microreformes concretes i això és possible des de les potencialitats que atorguen les competències en matèria educativa que té la CA.

A les Illes Balears la recerca de l'excel·lència passa per un canvi d'objectius, l'arbitri de recursos i d'estratègies que facin possible, a totes les etapes educatives, l'augment de la qualitat educativa, la reducció dels dèficits més significatius i el desenvolupament dels aspectes positius del sistema. Entre els factors que han de ser objecte d'intervencions de millora s'hi troben el percentatge d'alumnat que no obté la titulació bàsica, les taxes d'idoneïtat, l'abandonament escolar, la mediocritat dels resultats o la relativament escassa quantitat d'alumnes que cursen ensenyaments postobligatoris i superiors

La Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats, com a mesures adreçades a l'augment dels estàndards de qualitat i d'excel·lència del sistema educatiu de les Illes Balears proposa tractar els aspectes següents:

3.1 L'èxit escolar, objectiu prioritari

3.2 Reducció de l'abandonament escolar

3.3 La gestió dels centres educatius públics: l'autonomia de centre

3.4 La concreció dels currículums

3.5 Règim lingüístic

3.6 La convivència escolar, factor de qualitat del sistema educatiu

3.7 El professorat, propulsor de la millora del sistema educatiu

3.8 La innovació i la recerca, factors de qualitat i d'excel·lència

3.9 L'avaluació, element imprescindible de la millora contínua

3.10 La reflexió sobre l'Administració educativa

3.1 L'èxit escolar, objectiu prioritari.

Es proposa la conveniència de dissenyar i aplicar un pla d'actuació a favor de l'èxit escolar i l'excel·lència educativa, adreçat a la millora dels resultats de l'alumnat de les Illes Balears.

Aquest pla hauria de tenir com a propòsits principals els següents:

a. Millorar els aprenentatges de l'alumnat, la qual cosa implica una major eficàcia en els processos didàctics, amb les intervencions institucionals que se'n deriven a nivell del professorat, dels centres, de l'alumnat i de les famílies.

b. Donar suport institucional i social al professorat, per millorar l'atenció a l'alumnat.

c. Millorar l'organització i el funcionament dels centres educatius.

d. Valorar la cultura de l'esforç com a element formatiu i educatiu.

e. Desenvolupament de l'ús de les TIC, com a eines d'ensenyament i d'aprenentatge.

f. Fomentar la cultura de l'avaluació dins la comunitat educativa. Es tracta de promoure un sistema d'avaluació global i contínua que ha d'anar indefectiblement lligat a les mesures de suport o de correcció segons les necessitats comprovades en cada moment.

g. Fomentar la implicació de les famílies (sinèrgies).

h. Administracions.

Aquest pla hauria de comptar també amb una anàlisi exhaustiva de totes les mesures disperses (programes diferents) que incideixen sobre aspectes directament relacionats amb l'èxit escolar i que, un cop avaluades, podrien ser objecte d'una racionalització que n'augmentaria l'eficàcia, en reduiria els costos i contribuiria a donar cohesió tant als centres (en el marc de l'autonomia dels quals s'han d'aplicar) com a les actuacions descoordinades de l'Administració educativa i d'altres administracions.

3.2 Reducció de l'abandonament escolar.

- Flexibilització dels sistema escolar per atendre la diversitat de necessitats educatives dels alumnes i estalonar la motivació envers els aprenentatges:
    - Flexibilitat i adaptabilitat curricular.
    - Adequació calendari i horaris escolars.
    - Flexibilitat grupal.
    - Capacitat de resposta davant situacions i necessitats formatives noves.
- Impuls de sistemes d'escolarització compartida (empreses, entitats, etc.)
- Millora de l'oferta del la formació professional inicial.
- Oferta educativa de formació professional (reglada i ocupacional) conseqüent amb el mercat laboral balear.

3.3 La gestió dels centres escolars: l'autonomia de centre.[28]

Els signataris del PACTE SOCIAL PER L'EDUCACIÓ consideren que l'autonomia dels centres, als nivells curricular, organitzatiu, funcional i de gestió dels recursos, exercida des de la coresponsabilitat amb l'administració pública, és convenient per a una millora de la qualitat educativa que permeti l'èxit escolar i l'excel·lència.

És condició prèvia valorar la situació i el grau dels recursos humans, serveis, instal·lacions i materials de tots els centres. Aquest diagnòstic ha de ser la base de la presa de decisions en la planificació de les dotacions de les infraestructures i dels recursos humans i materials als centres.

Els acords per al desenvolupament i l'exercici de l'autonomia de centre han d'afectar, entre altres possibles, els elements següents:

- El Govern incorporarà dins la normativa educativa el reconeixement de l'autonomia de centre i el marc normatiu que

[28] Els centres privats concertats en virtut de la seva naturalesa jurídica, gaudeixen d'una autonomia garantida per llei.

doni empara al seu exercici, així com l'avaluació dels resultats de l'exercici d'aquesta facultat.

- La Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats (CECU) dictarà les disposicions necessàries per poder fer efectiva l'autonomia dels centres i, específicament, les referides a la funció directiva i a l'organització i funcionament dels centres, a partir dels acords signats en aquest PACTE.

- El compromís i la participació de la comunitat educativa són imprescindibles per a l'exercici eficaç de l'autonomia de centre, per tant, han de ser assumits formalment pel claustre i pel consell escolar de cada centre.

3.3.1 Elements que configuren l'autonomia de centre:

a) Autonomia curricular:

- El centre adaptarà el currículum escolar segons la seva realitat concreta. La CECU vetlarà per evitar desequilibris a les àrees i àmbits que puguin comportar diferències susceptibles de ser perjudicial per a l'alumnat, en aspectes com la mobilitat o el domini del currículum obligatori).

- La CECU promourà la recerca, la innovació i la difusió de les bones pràctiques, així com el foment de programes innovadors que el centre, com a estratègia de millora i en el marc de la seva autonomia, podrà escollir i aplicar. Aquests programes hauran de ser avaluats en la seva aplicació tant pel centre com per la CECU.

- Les directrius d'avaluació i del rendiment de comptes, tant de l'aplicació dels currículums prevista a les programacions (de departament, de cicle, d'aula) com del funcionament general del centre seran objecte d'un tractament específic per part de la CECU (tant les avaluacions internes com les externes).

- El foment de l'ús de les TIC com a instrument d'ensenyament, d'aprenentatge i també de gestió serà objecte d'una atenció específica. També els programes i les eines de gestió informatitzada dels centres seran instruments afavoridors de l'autonomia de centre (adequació a la seva realitat) i de la bona administració general (unitat d'informació, bases de dades d'entrada única per a la CECU).

b) Autonomia de gestió organitzativa.

- El centre escolar és una organització integrada per un conjunt de persones: equip directiu, professorat, alumnat, personal no docent, famílies i de les administracions públiques que comparteixen unes finalitats educatives i que formen una comunitat que s'interrelaciona i que ha de compartir esforços i responsabilitats, cadascun des del seu àmbit. S'implica així un compromís col·lectiu per a l'assoliment dels objectius del centre.

- Les necessitats educatives de l'alumnat i l'adequació al context del centre determinen unes necessitats formatives dels professorat que es contextualitzen en la realitat del propi nucli formatiu i el centre ha de dissenyar les demandes de formació i resoldre a nivell intern les que sigui possible.

- El treball cooperatiu i col·laboratiu és un requisit per poder exercir eficaçment l'autonomia dels centres amb voluntat de donar respostes adients a les demandes. Cal estimular la cultura del treball en equip i en xarxa.

- Els òrgans de gestió del centre, tant de direcció com de coordinació, han d'exercir les seves funcions amb exigència i rigor i han de tenir capacitat de decisió en relació a la realitat organitzativa i funcional dels centres.

- La continuïtat dels projectes educatius, en el context d'una avaluació contínua, és valor exigible i, entre d'altres, implica equips directius i de coordinació, capaços, formats i estables. La importància d'aquestes característiques pel que fa als equips de direcció és determinant.

- La CECU promourà iniciatives de formació i acreditació específica d'equips directius a fi d'augmentar el nivell de professionalitat dels funcionaris encarregats d'aquesta tasca.

- La CECU formularà propostes per al reconeixement professional i la incidència en la carrera professional dels directors dels centres i dels altres càrrecs directius.

c) Autonomia en la gestió i l'arbitri dels recursos humans.

– Els centres públics, amb la finalitat de consolidar els corresponents projectes educatius podran participar, a través dels consells escolars i de la direcció dels centres, en els processos de dotació de personal docent per part de l'Administració educativa. Aquesta participació es reglamentarà procedimentalment per part de l'Administració educativa de manera que puguin establir-se els perfils professionals necessaris dels llocs de treball amb la participació del centre. La provisió dels llocs de treball singulars derivada d'aquests procediments no podran suposar el desplaçament de funcionaris docents amb destinació definitiva en el centre.

– Els centres podran, a través dels seus òrgans de direcció, participar en la definició dels llocs de treball que configuren les plantilles de professorat del centre.

– Els centres públics, en base a la normativa que es desenvolupi participaran en la gestió del personal docent i no docent adscrit.

3.3.2 Seguiment i avaluació

L'equitat, la qualitat i l'excel·lència del sistema educatiu són fites que el sector públic ha d'assumir corresponsablement amb l'Administració educativa. Els centres públics han de gestionar amb eficiència i eficàcia els recursos públics al seu abast i la seva autonomia de gestió n'ha de ser un element substancial.

Per això, els mecanismes de seguiment dels processos d'avaluació, dels resultats i la transparència, la rendició de comptes, en definitiva, tant a nivell intern, de la comunitat educativa del centre, com a nivell extern (administració, societat) ha de ser objecte d'una definició, d'una aplicació que en garanteixin l'eficàcia. Els signataris del PACTE acorden establir aquests mecanismes a la normativa corresponent.

3.3.3 L'Administració educativa i l'autonomia dels centres públics

3.3.3.1 L'Administració educativa ha de vetlar per:

- reduir la burocràcia: simplificació de procediments; opció decidida per la gestió informatitzada; entrada única; etc.

- descentralització de la gestió, per apropar l'Administració als centres: interlocució directa amb l'Administració a través de serveis educatius com la inspecció educativa; atenció a la realitat insular; coordinació amb les administracions locals.

3.3.3.2 La inspecció educativa com a suport a l'autonomia del centre:

- Les noves formes i continguts de la relació entre l'Administració educativa i els centres impliquen que la inspecció educativa disposi d'una normativa adequada per exercir les seves funcions de supervisió (assessorament i control) i d'avaluació amb la finalitat d'impulsar i afavorir la gestió eficient i eficaç dels centres i el treball en xarxa.

- L'autonomia dels centres educatius té com a conseqüència l'existència de diferents projectes educatius flexibles, contextualitzats en realitats diverses, singulars en molts aspectes que exigeixen a l'Administració una supervisió, un seguiment i una avaluació àgil, eficaç i operativa. La inspecció educativa ha de participar en tots aquests processos.

- De tot això, se'n dedueix la necessitat de:

    - Modificar la normativa reguladora de la inspecció educativa amb una reglamentació que doni cobertura a les noves exigències.

    - Adaptar gradualment la plantilla d'inspectors, amb unes noves condicions d'accés (en el marc de la normativa general) i elaborar un pla de formació de la inspecció educativa que s'adeqüi a les noves necessitats.

3.3.3.3 Els serveis educatius

L'Administració educativa ha d'efectuar una revisió i, en el seu cas, una reestructuració dels serveis educatius. Una anàlisi de tots aquests recursos i la seva incidència real sobre el sistema educatiu.

En qualsevol cas aquesta possible reestructuració serà tractada amb els agents socials representatius i es proposaria, entre d'altres, la finalitat d'assolir uns serveis educatius integrats territorialment, eficaços, rendibles i per a l'accés als quals tots els centres que presten el servei públic educatiu tinguin assegurada la igualtat d'oportunitats.

3.4 La concreció dels currículums

Els currículums oberts, com són els vigents i que són idonis per a l'exercici de l'autonomia de centre, plantegen, des del punt de vista de la totalitat del sistema unes dificultats que poden resultar molt considerables a l'hora d'aconseguir que tot l'alumnat gaudeixi de les mateixes oportunitats d'aprenentatges, qualsevol que sigui el centre o els centres en què es formarà al llarg de la seva educació no universitària i també que el professorat pateixi una certa dispersió o desorientació davant la pluralitat de situacions que poden presentar-se.

Per tot això, els signataris del pacte acorden que, des del respecte més estricte a l'autonomia de centre, per part de la CECU s'arbitrin grups de treball de professorat en exercici, altament qualificat, i des de tots els nivells, etapes i modalitats dels sistema educatiu a fi que formulin propostes de programació didàctica, a nivell de cicle d'educació primària i de departaments didàctics a l'educació secundària, que suposin una concreció curricular orientativa per als centres i per al professorat.

Aquest nivell de concreció curricular (programació) que haurà d'elaborar-se amb un sistema informàtic de gestió de l'aprenentatge (mitjançant sistemes de gestió de continguts integrats en sistemes de l'aprenentatge[29], per exemple) seria la proposta orientativa de la CECU per a la programació didàctica, no prescriptiva per als centres sinó entesa com a instrument auxiliar per als centres, i reflectiria una concreció d'objectius, competències bàsiques, continguts i criteris d'avaluació que podria ser adaptada a la realitat de cada centre pels responsables de la planificació educativa del centre.

Els ítems d'aquesta concreció serien els referents per a les avaluacions externes institucionals promogudes per l'Administració educativa.

[29] Fent servir, si n'és el cas, aplicacions de l'estil dels *Learning Content Management System* i dels *Learning Management System*.

3.5 Règim lingüístic del sistema educatiu de les Illes Balears

Els signataris d'aquest PACTE prenen com a punt de partida compartit els factors següents, que acorden com a bases de la seva tasca analítica i de formulació de propostes:

1. L'Estatut d'autonomia de les Illes Balears estableix l'oficialitat de la llengua catalana i determina també l'obligació institucional de garantir l'ús normal i oficial dels dos idiomes, català i castellà; de prendre les mesures necessàries per assegurar-ne el coneixement, i de crear les condicions necessàries per arribar a la igualtat plena de les dues llengües quant als drets dels ciutadans de les Illes Balears.[30]

   L'Estatut atorga la competència exclusiva de l'ensenyament de la llengua catalana a la Comunitat Autònoma i determina que normalitzar aquesta llengua "serà un objectiu dels poders públics de la comunitat autònoma". Les modalitats insulars del català, de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, seran objecte d'estudi i protecció, sense perjudici de la unitat de la llengua.

2. El model lingüístic del sistema educatiu de les Illes Balears, establert per la normativa vigent, és de "bilingüisme integral" (també conegut com a model "de conjunció lingüística"[31]) que es defineix pel fet que els continguts curriculars s'han de vehicular en les dues llengües oficials, segons el que determini la legislació autonòmica. Aquest model de "bilingüisme integral" és plenament constitucional.[32]

3. Els eixos principals segons els quals s'articula aquest model són:

   a. L'educació bàsica ha d'assegurar l'ensenyament de la llengua i la literatura catalanes, amb mesura suficient a tots els

[30] **Llei orgànica 2/1983, de 25 de febrer, per la qual s'aprova l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears**. Va ser publicada al BOE de dia 1 de març de 1983. Citam pel text redactat d'acord amb la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears (*BOE núm.52, d'1 de març de 2007*; correcció d'errades *BOE núm. 77, de 30 de març de 2007; BOIB núm. 32, Ext., d'1 de març de 2007*)

[31] Així ha estat. Si bé, per raons de la confusió que existí en el seu moment en relació amb les dues versions, catalana i castellana, de l'art. 18.1 de la Llei de normalització lingüística (1986) i les ordres que la desplegaven, el Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears afirmava el 1996 (sentència de la Sala Contenciosa Administrativa núm. 386, de 28 de juny de 1996) que el model balear era de "libre elección", la mateixa Sala, amb motiu de la impugnació dels articles 1 a 3, 7 a 14, 16 a 18 i 20 a 22 del Decret del Govern balear 92/1997, de 4 de juliol, dictà la sentència núm. 268, de 12 de maig de 1998, que al fonament de dret 6, tenint en compte el parer del Consell Consultiu (Dictamen 19/1997, de 24 de juny), rectifica aquella conclusió i proclama que el model lingüístic educatiu fixat a la norma era el de "conjunció lingüística" o "bilingüisme integral".

[32] Sentència del Tribunal Constitucional 337/1994, de 23 de desembre, i Sentència del Tribunal Suprem de 13 de juliol de 1995, R. Ar. 6107.

centres docents i en totes les etapes, nivells i modalitats de l'ensenyament.[33] En la impartició d'aquestes matèries, pel que fa a la llengua cal atendre les modalitats insulars i, pel que fa a la literatura, les aportacions dels autors balears[34] (amb una dedicació horària, com a mínim igual a la prevista per a la llengua i la literatura castellanes[35]).

b. Els poders públics determinen les llengües en les quals s'han de transmetre els continguts educatius (llengua vehicular, llengua docent o llengua de l'ensenyament). Ara bé, aquesta facultat només pot exercir-se plenament a partir d'un moment determinat, ja que en el denominat "primer ensenyament" l'art. 18.1 de la LNL determina el dret dels alumnes a rebre el primer ensenyament en la seva llengua, sigui la catalana o la castellana.

c. L'Administració educativa ha d'establir els mitjans necessaris encaminats a fer realitat l'ús de les dues llengües cooficials com a vehicle usual en l'àmbit de l'ensenyament en tots els centres docents.

d. El model opta per la integració social de l'alumnat i, per això, estableix la incompatibilitat de separació dels alumnes en centres diferents per raons de llengua.[36]

e. L'Administració educativa té l'obligació de garantir que, en acabar el període d'escolaritat obligatòria, els alumnes hagin assolit les competències lingüístiques en ambdues llengües oficials.

Un sistema educatiu de qualitat, i amb més raó a les Illes Balears que tenen una economia fonamentada principalment en la indústria turística, no pot deixar de banda l'ensenyament eficaç d'almenys una llengua estrangera.[37] Aquest fet comporta una problemàtica de planificació i de pràctica educativa específica en un sistema amb dues llengües oficials. Per tant, el model lingüístic del sistema educatiu balear ha de resoldre de manera eficient aquesta situació. De fet, no resulta fora de lloc tractar el sistema

[33] Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística (*BOCAIB núm. 15, de 20 de maig de 1986; correcció d'errades, BICAIB núm. 16, de 30 de maig de 1986; BOE núm. 169, de 16 de juliol de 1986*). Art 1.2b. A partir d'ara LNL.
[34] LNL, art. 2.
[35] LNL, arts. 18 i 19.
[35]LNL, art. 22.3.
[37] Es també una exigència normativa bàsica.

educatiu nostre com un sistema "amb tres llengües" (i n'incorpora, lògicament encara més), una situació de plurilingüisme educatiu.

Aquesta realitat complexa implica unes respostes pedagògiques, didàctiques i de gestió als centres, al professorat i a l'alumnat per a les quals l'Administració ha d'arbitrar recursos normatius i recursos humans i materials.

Per això, els signataris d'aquest PACTE acorden:

- Fomentar l'ensenyament-aprenentatge d'almenys una llengua estrangera, l'anglès preferentment, des de l'inici de l'educació reglada dels infants.

- Promoure aquest ensenyament en el marc establert pel model lingüístic de les Illes Balears, de manera que es faci efectiu l'ús de la llengua estrangera com a vehicular d'una part de l'ensenyament.

- Planificar l'ensenyament-aprenentatge d'aquestes llengües, amb una didàctica adient i tenint en compte els diferents objectius que es persegueixen, d'acord amb l'ús social que impliquen, basant-se en els referents culturals que representen i en la funcionalitat de les llengües en relació amb els estudis o la integració en el món laboral de l'alumnat.

3.6 La convivència escolar, factor de qualitat del sistema educatiu

El clima convivencial en el si de la comunitat escolar pot ser un element afavoridor o bé pot dificultar el procés educatiu, tant a nivell de relació i actuació interpersonal com grupal (aula i centre).

La convivència és entesa com a objectiu fonamental de tot procés educatiu, i es basa en l'aprenentatge i l'assimilació de comportaments respectuosos (entre iguals i entre agents jeràrquicament diferents), el desenvolupament d'actituds positives, la cooperació, el diàleg, la implicació de les famílies i el consens com a mètode per assolir l'acord entre tots els membres de la comunitat educativa. Un sistema educatiu de qualitat encaminat a l'excel·lència ha de fer de la bona convivència un tret substancial, per això cal treballar, com a condició necessària i prèvia, "la cultura de la previsió", per tal de no focalitzar tots els esforços exclusivament en els processos sancionadors i punitius, que són necessaris, sinó també en l'estimulació i el reforçament positiu.

L'assoliment d'una convivència escolar afavoridora de l'èxit educatiu implica, a criteri dels signataris del pacte, treballar en les línies següents:

- L'impuls de la pedagogia de l'esforç, de manera que les exigències actuals del sistema educatiu que es veuen recompensades a llarg termini, no suposin per als joves un rebuig i confrontació amb el propi sistema educatiu. S'ha de tenir en compte que vivim en una societat canviant en què els valors familiars i socials tradicionals han sofert una crisi profunda, la qual cosa ha creat un cert desconcert, que es reafirma en una actitud permissiva i en una inhibició educativa.

- La normativa vigent empara els drets i deures dels alumnes i les normes de convivència als centres docents no universitaris sostinguts amb fons públics, i posa de manifest una multiplicitat de factors a tenir en compte a l'hora d'aplicar les mesures establertes. És per aquesta raó que, al nostre entendre, es fa palesa la urgència d'una concreció que simplifiqui i racionalitzi les actuacions, tant de prevenció com de gestió dels conflictes, a fi que se'n garanteixi la correcta aplicació, partint del respecte als drets i deures dels alumnes i el suport a la funció i l'autoritat docent.

- D'altra banda, l'èxit de la convivència implicarà també una reflexió profunda per part dels docents quant als canvis actuals que ha sofert la societat. D'aquesta manera, sembla necessària una formació i orientació per part de professionals especialitzats que treballen en l'àmbit de la convivència escolar per poder donar sortida a les possibles situacions de conflicte de centre i/o aula. Així mateix, continua essent necessària la col·laboració, intervenció i mediació d'una institució especialitzada en convivència escolar en els centres educatius, a més de promoure la formació per a persones mediadores.

3.7 El professorat, propulsor de la millora del sistema educatiu

El professorat dins l'actual sistema educatiu esdevé un dels eixos fonamentals sobre el qual ha de girar qualsevol millora del sistema educatiu i és, a més, un factor essencial per assolir la qualitat educativa. Alguns dels aspectes referents al professorat que cal afrontar per a la millora del sistema educatiu de les Illes Balears són:

3.7.1 Reconeixement social

El reconeixement social del professorat és un aspecte poc treballat dins l'actual sistema educatiu i que requereix una especial menció per tal de donar el prestigi i el valor que correspon a aquesta funció. S'ha de tenir en compte que qualsevol proposta de millora del sistema educatiu ha de passar forçosament per la intervenció docent, per tant, des d'aquest PACTE es vol incidir en la importància de dotar d'autoritat i respecte aquest col·lectiu, per part de tota la comunitat educativa en particular, i per part de la resta de la societat, en general, mitjançant la normativa pertinent, a més de les accions que a continuació s'assenyalen.

La professió docent manté múltiples connexions amb altres àmbits, com ara la psicologia, els serveis socials, la família, els ajuntaments... Així, per tant, la tasca docent s'enriqueix i pren forma completa tot incloent aquest entramat de connexions, de manera que la implicació del professorat en l'exercici de les seves funcions molt sovint sobrepassa els límits de les aules i centres escolars per tal d'arribar als valors proposats. Des d'aquest punt de partida, els signataris d'aquest PACTE consideren necessari que l'Administració educativa posi en marxa unes campanyes de dignificació i prestigi de la funció docent, per tal que tota la societat en reconegui la importància.

D'altra banda, s'ha de implicar les famílies mitjançant actuacions específiques de manera que se les estimuli per participar en el procés educatiu dels menors i donin el suport i el reforç necessari al professorat.

El professorat com a peça clau del procés educatiu requereix d'unes condicions retributives i laborals que incentivin la seva implicació i responsabilitat en tots els processos educatius, i que li serveixin com a motivació afegida per al desenvolupament de la seva feina.

3.7.2 Formació permanent per a la innovació educativa

Partint de la situació canviant de la societat actual en general, i de la nova realitat social de les Illes Balears en particular, es fa necessari una formació contínua i permanent del professorat, accessible i disponible a totes les illes, i que garanteixi l'actualització formativa i la solvència docent. Des d'aquest punt de partida, l'Administració educativa ha d'incentivar el professorat per a la formació, innovació i investigació educatives, posant al seu abast mesures d'adaptació d'horaris i els recursos materials i humans necessaris.

En aquest context, l'Administració ha de promoure una formació que inclogui, entre d'altres, els aspectes clau següents:

- Educació integral
- Gestió de l'aula
- Aplicació TIC a l'ensenyament, l'aprenentatge i la gestió
- Avaluació
- Normativa educativa
- Funció directiva
- Gestió de centres
- Llengua catalana
- Tractament de llengües
- Llengües estrangeres
- Acció tutorial i orientació
- Convivència escolar
- Habilitats socials
- Didàctiques específiques
- Metodologies innovadores
- Pedagogia, psicologia i didàctica general
- Atenció a la diversitat
- Cultura pròpia
- Educació per a la salut
- Educació intercultural
- Educació ambiental

La formació permanent del professorat ha de servir d'avinença entre la formació inicial del professorat i les circumstàncies, les necessitats i els reptes que caracteritzen la funció docent que es desenvolupa en una realitat social, científica i econòmica amb ritmes molt accelerats de canvi. La CECU, mitjançant les tècniques

adients (detecció de necessitats formatives) i d'acord amb els principis programàtics derivats d'aquest PACTE i de les circumstàncies noves que es generen, ha de plantejar una oferta formativa coherent per resoldre, simultàniament, les demandes del professorat i les exigències derivades de les línies bàsiques de l'Administració educativa.

Aquests aspectes han de derivar-se des de diferents àmbits d'actuació:

- Els centres de professorat:

  Dins el replantejament de la formació permanent del professorat per a la innovació educativa, els signataris d'aquest PACTE consideren apropiat fer una reflexió sobre la funcionalitat dels CEP actuals a les Illes Balears, de manera que se'n plantegi la naturalesa i l'estructura organitzativa i funcional per tal de poder oferir un servei i una formació més eficients, tant al personal docent com als formadors, i ja sigui des del centre de professors, des d'altres instal·lacions, o des del centre escolar. Cal implicar, amb l'establiment de convenis de cooperació, entitats i institucions científiques i formatives en els processos de formació permanent del professorat, en el marc dels plans i programes institucionals de la CECU.

- Llicències per estudis:

  Partint dels drets i deures del personal docent, de la responsabilitat per a l'assoliment del desenvolupament personal i professional adequat del professorat, contribuint, per tant, en el benefici directe del propi sistema educatiu, i tenint en compte la necessitat d'incentius per aconseguir una formació adaptada a la nostra realitat i un aprofundiment didàctic, esdevé necessari donar més cobertura i oferta a les llicències per estudis, tant retributives com no, per tal de poder ampliar la formació dels docents en exercici sense que això impliqui perjudicis professionals personals o incidències negatives en l'organització i el funcionament dels centres.

- Programes de mobilitat professional i d'intercanvis:

  Els programes europeus o de mobilitat professional han de cobrar més rellevància dins el sistema actual, per arribar a ser

una referència de millora de la preparació pedagògica del professorat, de les capacitats en algunes competències transversals i/o específiques del personal docent, incidint de manera directa en la capacitació adequada en l'ús d'eines TIC en l'ensenyament, en l'aprenentatge en llengües estrangeres i la seva didàctica, en la capacitació per a la formació en estratègies i recursos per a la millora del fracàs escolar i resolució de conflictes/mediació, i en la millora de les competències professionals. Per tant, es fa també necessari un replantejament de les ofertes proposades a fi que aquest dispositiu tingui més opcions i possibilitats per a la formació del professorat.

- Promoure una formació professional d'alta qualitat tecnològica, en el marc de la formació al llarg de tota la vida:

La Unió Europea sosté que una educació al llarg de tota la vida és la base fonamental per a la ciutadania activa i l'ocupabilitat en l'Europa del segle XXI.

El Pacte educatiu ha de proposar:

a) Un Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional més integrat, flexible i transparent, revalorant el concepte d'educació al llarg de la vida, l'adopció de vies i passarel·les entre els diferents nivells i estudis i l'establiment de plans contra l'abandonament escolar.

b) Una oferta de formació professional àmplia per als joves recolzat en un sistema d'informació i orientació integrat.

c) Una formació professional vinculada a l'empresa, mitjançant el model dual, que fomenti l'esperit emprenedor i sigui una eina fonamental per a l'ocupació.

d) Una xarxa de centres de formació professional que permeti harmonitzar l'oferta educativa amb l'oferta laboral i les expectatives de l'alumnat.

i) Una formació professional més competitiva i innovadora que respongui als canvis dels sectors productius.

- Formació específica dels cicles formatius:

L'àmplia oferta de cicles formatius, tant de grau mitjà com superior, amb què actualment compten les Illes fa necessari incidir de manera específica sobre aquest àmbit. Els signataris d'aquest PACTE consideren convenient establir un pla específic de formació per als professionals que imparteixen docència en aquests àmbits, tenint en compte les seves múltiples singularitats dins tot l'entramat d'oferta de formació professional possible. Aquest pla ha d'incloure convenis amb empreses de producció i formació relacionades amb els cicles formatius, com també professionals i altres institucions o actes (fires i congressos), posant a l'abast del professorat els recursos materials i humans i les instal·lacions que siguin necessaris per tal d'aconseguir una formació d'acord amb les necessitats actuals i al *Catàleg nacional de qualificacions*. El propòsit és que el professorat dels cicles formatius pugui actualitzar i millorar, de manera contínua, les seves competències professionals, al mateix temps que sigui capaç d'adequar la formació professional als requeriments del sistema productiu.

- Plataforma digital per a la reflexió docent:

La formació entre iguals esdevé avui dia un dels mecanismes a tenir en compte. S'ha romput, en certa manera, la jerarquia de rols formador versus professorat, de manera que el compromís i la responsabilitat docent han permès saber compartir experiències per a la millora de l'acció docent. Des d'aquesta nova panoràmica, els signataris del PACTE consideren oportú posar a disposició del personal docent en actiu un punt de reflexió per poder compartir, suggerir, analitzar i comentar les pròpies accions docents, estratègies, recursos i eines posades a la pràctica dins l'aula o centre escolar. Així doncs, aquesta plataforma ha d'estar seccionada per temàtica, nivell educatiu, demandes i ofertes d'experiències/accions docents/projectes, tot aconseguint una interconnexió entre els diferents nivells. Allò que es pretén és fomentar un aprenentatge col·laboratiu en entorns virtuals, donant sortida a aquells projectes i accions formatius vàlids i eficients dins la realitat de les nostres aules

i centres, a fi que s'afrontin conjuntament els reptes educatius, l'actualització didàctica i tecnològica i la gestió de l'aula.

Cal aprofitar les eines i els recursos tecnològics que es troben a l'abast de la CECU per poder crear i consolidar aquesta plataforma de reflexió, oberta a tot el personal docent que hi vulgui participar. D'acord amb l'evolució i revolució tecnològica que es viu en l'actualitat, esdevé necessària l'actualització en aquest aspecte, defugint de temors i fomentant en el personal docent el valor de la pràctica amb l'ús de les TIC, al mateix temps que es revalorarà el reconeixement professional i el prestigi docent.

Així mateix, aquesta plataforma, que ha d'estar gestionada per l'Administració educativa, requerirà un control per part d'una comissió de seguiment que ha de vetlar pel seu bon funcionament.[38] I dins aquest treball de seguiment, ha de ser viable poder extrapolar aquelles experiències i projectes més interessants, viables i vàlids exposats dins la plataforma, de manera i mode que es puguin convertir en oferta formativa per a la resta de la comunitat educativa, ja sigui en forma de curs (presencial, semipresencial o en línia), seminari, grups de treball de centre, etc. L'òrgan de la CECU competent en matèria de formació permanent del professorat ha de ser el responsable de la direcció i la gestió de la plataforma, en el marc de la planificació general de la formació permanent del professorat.

3.7.3 Salut laboral

Els signataris d'aquest PACTE consideren necessari que s'estableixi per part de l'Administració competent i, d'acord amb els procediments consultius i de negociació que preveu la normativa vigent, una planificació que desenvolupi les mesures necessàries per a la prevenció i la intervenció en matèria de seguretat i salut laboral, tant en la xarxa de centres públics com en les diferents serveis de l'Administració educativa.

Aquesta planificació s'ha de fer a partir de les avaluacions de riscs de seguretat, higiene i psicosocial necessàries i de les valoracions de

[38] Potser com a subcomissió de la Comissió Assessora de la Formació Permanent del Professorat.

les condicions dels llocs de treball, efectuades pels especialistes adients.

3.7.4 Estabilitat dins els centres i mobilitat

Per a la millora del procés educatiu per una part, i per tal d'assegurar un ensenyament de qualitat i competent en els centres docents, es fa necessari parlar d'estabilitat dels equips docents. Així, els signataris d'aquest PACTE aposten per una reducció significativa del percentatge de temporalitat de les plantilles. Per tant, els concursos de trasllat són peça clau per poder dotar aquestes plantilles de l'estabilitat necessària per tal de donar cohesió a l'equip docent del centre, intentant que les quotes s'adaptin al màxim possible a les plantilles estipulades.

Un altre punt clau dins aquesta pretensió d'estabilitat és la quantitat de mestres interins que cada any han de canviar de centre, sense poder donar continuïtat als projectes educatius envestits, creant per tant el conseqüent desequilibri dins l'organització i el funcionament dels centres docents. Per altra part, la cobertura de les substitucions, si no és àgil, perjudica l'organització i el funcionament del centre. La rapidesa en què quedi coberta la vacant, de manera temporal,[39] serà signe de bon funcionament i bona gestió de l'Administració.

Així mateix, l'adquisició de noves especialitats esdevé un element a tenir present per tal de facilitar la mobilitat del professorat, segons la darrera normativa publicada que regula l'adquisició de noves especialitats del cos de mestres.[40]

3.7.5 Renovació de plantilles i quotes

La gestió de centres educatius públics, i dins ella, la importància de l'autonomia de centres, és element clau per a la millora del sistema educatiu. Amb aquesta premissa, ens situem dins la necessària coresponsabilitat entre l'Administració educativa i els centres docents, a fi que les plantilles dels centres s'adaptin tant com sigui possible a la realitat i les necessitats específiques del centre per tal de poder treballar per a l'èxit escolar i la prevenció del fracàs. Cal

[39] S'entén com a substitució aquells llocs de feina que hagin d'estar a partir de "x" dies sense cobrir.

[40] Vegeu la *Resolució del conseller d'Educació, Cultura i Universitats de 2 de desembre de 2011 per la qual s'estableix el procediment per a l'adquisició i per al reconeixement d'especialitats d'acord amb el Reial decret 1594/2011, de 4 de novembre, pel qual s'estableixen les especialitats docents del cos de mestres que duen a terme les seves funcions en les etapes d'educació infantil i d'educació primària regulades en la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació*. (BOIB núm. 185, del 10/12/2011)

passar doncs d'un paper consultiu per part del centre, a un de més participatiu i de coresponsabilitat en la gestió i la planificació. Així doncs, resulta necessari fer una revisió i catalogació del llocs de feina dels centres, i comptar amb la participació del centre quant a les negociacions, ampliacions i millores de les plantilles corresponents, tenint també en compte aquells llocs d'especial dificultat o singularitat que s'han de definir.

3.7.6 Promoció professional

Els signataris d'aquest PACTE consideren que la valoració del treball docent a l'aula, l'atenció directe a l'alumnat i a les seves famílies i l'eficàcia en la gestió pedagògica i organitzativa dels centres són elements substancials per fomentar les actuacions en matèria de promoció professional dels docents.

Es proposen tres línies d'actuació:

a) La promoció professional del professorat vinculada a l'avaluació de la seva tasca, d'acord amb els següents criteris:

   1. L'avaluació dels docents.

   2. El reconeixement i la promoció de bones pràctiques educatives han de ser considerades per l'Administració educativa i valorades de manera preferent en els barems per a la promoció professional del professorat.

   3. La recerca i la innovació educatives aplicades a la pràctica docent han de ser també valorades en els processos de promoció professional del professorat.

   4. L'assumpció de responsabilitats diverses relacionades amb la docència (funcions directives, de coordinació pedagògica, de formació del professorat, entre altres) també comptaran a l'hora de valorar la promoció professional.

b) Promoció a cossos docents superiors i a la inspecció educativa

   L'Administració educativa de les Illes Balears, en el seu àmbit competencial, afavorirà la promoció dels funcionaris docents a cossos superiors i a la inspecció educativa mitjançant els

sistemes de concurs o concurs oposició que la legislació permeti.

c) Promoció a la docència universitària

La CECU, en cooperació amb la UIB, analitzarà la possibilitat que el professorat dels cossos docents d'educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria i de la inspecció educativa d'afavorir l'accés a tasques docents i de recerca a la universitat.

En aquest sentit, s'impulsaran convenis per facilitar que aquests professors i inspectors puguin incorporar-se, de manera total o parcial combinada amb la seva activitat no universitària, a departaments universitaris.

3.7.7 Homologació del professorat de centres privats concertats

Des d'aquest PACTE es promou la continuació del procés d'homologació de les condicions laborals i d'analogia retributiva del professorat que en règim de contractació laboral presta els seus serveis a centres privats concertats, en relació amb el professorat dels centres públics de les Illes Balears, en el marc de negociació establert.

3.7.8 Funció pública docent a les Illes Balears

En el benentès que totes les mesures que afecten el professorat han de ser negociades i acordades en el marc del que disposa la legislació vigent en matèria de participació dels sindicats representatius, els signataris d'aquest PACTE acorden les següents línies de treball a desenvolupar d'acord amb els criteris que s'expliciten:

- Aprofundir en els aspectes de la regulació de la funció docent que són competència autonòmica.
- Impulsar normativa específica sobre la funció pública docent a les Illes Balears per regular, entre altres:
    - les condicions i característiques de l'accés a la funció pública docent (processos selectius, pràctiques, etc.),

  - el sistema i les modalitats de posició de llocs de treball,
  - l'estabilitat dels equips directius,
  - les condicions laborals i retributives del professorat,
  - l'organització i el funcionament de la inspecció educativa,
  - l'organització i el funcionament dels centres educatius.

- Elaborar criteris i requisits per a l'accés a llocs de treball de centres docents públics com a personal docent interí i substitut.

- Definir i fomentar la tutorització del professorat de nova incorporació al sistema educatiu.

3.8 La innovació i la recerca, factors de qualitat i d'excel·lència

D'acord amb els signataris del PACTE, l'Administració educativa té la responsabilitat de fomentar la formació, el perfeccionament i l'actualització del professorat i de tots els professionals que intervenen en l'educació. Així mateix, molt apropat a la formació del professorat, tant inicial com permanent, és necessari l'impuls a la investigació i a la recerca en els camps de l'educació i la formació que permetin, tant en el marc dels plans de formació del professorat com en el de la praxi educativa, desenvolupar mecanismes de transferència de coneixement que siguin idonis per aconseguir, entre altres, els objectius següents:

- Difondre els avenços científics que serveixin als sectors relacionats amb l'educació i la formació perquè es pugi prendre, per part els implicats, consciència de la importància de la investigació científica d'excel·lència, tant pel seu valor intrínsec, com pel seu interès com a factor de millora de la qualitat educativa del sistema.

- Promoure la recerca a nivell de persones, grups, centres i entitats a diversos àmbits (autonòmic, estatal, estranger) i fomentar la participació del professorat de tots els nivells educatius en projectes d'investigació i en plans compartits d'activitats de recerca i de transferència de coneixement.

- Assessorar i formar tècnicament els professionals de l'educació i de la formació, amb aportació de la valoració científica adient per tal de millorar-ne el treball.

D'acord amb els pressupòsits anteriors, en el marc del PACTE present, la CECU cooperarà amb la Universitat de les Illes Balears i/o amb la UNED en la creació i l'operativització d'un òrgan mixt adreçat a fomentar la investigació i la recerca en matèria educativa i formativa i a promoure la transferència de coneixement per millorar les competències professionals del professorat i dels agents relacionats amb l'educació i la formació. A tal efecte se signaran els convenis necessaris i s'hi farà l'aportació dels recursos necessaris, en la mesura de les disponibilitats.

3.9 L'avaluació, element imprescindible de la millora contínua

Una millora del sistema educatiu perquè sigui rellevant s'ha de projectar en àmbits diversos: els aprenentatges (millora dels resultats); l'organització i el funcionament dels centres; els projectes, plans i programes educatius; les polítiques educatives, entre d'altres. Totes les accions dels diferents àmbits han d'adreçar-se, com a propòsit final, a la voluntat de millora de l'aprenentatge de l'alumnat i, a través de l'anàlisi, del perfeccionament dels processos que es desenvolupen a les aules.

D'altra banda, el sistema educatiu, com a servei públic, té l'obligació de retre comptes a la ciutadania a fi que el corpus social, mitjançant els mecanismes adients, pugui valorar l'adequació de l'ús dels recursos destinats a l'ensenyament.

Els aspectes apuntats suposen un plantejament que fa de l'avaluació educativa un element substancial en els processos de millora de l'educació. La cultura de l'avaluació ha de ser impulsada pels distints agents educatius, cadascun des del seu àmbit competencial, com a estratègia per a l'assoliment d'un sistema educatiu de qualitat i d'excel·lència.

El procés d'avaluació ha de ser:

- Global: s'ha de projectar a l'alumnat, al professorat, als centres, als programes i serveis i a l'Administració educativa. Ha de considerar els resultats i els processos d'aprenentatge, la gestió (educativa i administrativa) dels centres i la gestió de l'Administració educativa.

- Contínua: l'avaluació, en tots els àmbits d'aplicació, ha de ser un procés gradual, sistemàtic i sostingut al llarg del temps.

- Lligat a les mesures d'intervenció: per corregir defectes, per donar resposta a necessitats, per consolidar assoliments, per aprofundir en les millores.

- Intern: l'autoavaluació (alumnes, professors i centres) ha de ser la imprescindible per a l'acció i el desenvolupament i ha de servir de base a la planificació educativa (autoaprenentatge de l'alumnat, del professorat, dels centres).

- Extern: les avaluacions externes (Administració educativa, altres agents autonòmics, estatals, internacionals) han d'adreçar-se a la globalitat del sistema i al màxim d'àmbits possibles.

La CECU, d'acord amb els signataris d'aquest PACTE, es compromet a:

- Impulsar les mesures normatives que siguin necessàries per racionalitzar els procediments d'avaluació dels aprenentatges de manera que s'integrin els components curriculars objectius, les competències i els continguts bàsics en uns criteris d'avaluació coherents amb la globalitat del currículum prescriptiu.

- Fomentar l'elaboració de materials auxiliars que puguin servir de suport a l'avaluació dels aprenentatges de l'alumnat, l'autoavaluació del professorat i a l'avaluació dels centres educatius.

- Impulsar la coordinació entre els diversos òrgans de la CECU responsables de l'avaluació, fonamentalment la inspecció educativa i l'IAQSE, per tal que puguin planificar conjuntament les accions avaluadores i, en exercici de llurs funcions corresponents, assessorar els centres i la comunitat educativa per a la millora dels processos i dels resultats.

- Fer públics, periòdicament, els resultats de les avaluacions externes i analitzar amb els sectors implicats les mesures que s'hagin d'implementar.

3.10 La reflexió sobre l'Administració educativa

Des del punt de vista de la millora de la qualitat educativa en un marc d'excel·lència del sistema, els signataris d'aquest PACTE consideren

necessària la reflexió sobre una reforma de l'Administració educativa que es fonamenti en els principis següents:

- La simplificació de l'estructura directiva de la CECU de manera que, sense deixar d'atendre tots els àmbits de gestió necessaris, s'organitzin els blocs de responsabilitat a fi que les funcions i les atribucions sectorials tinguin coherència i la coordinació general de les actuacions pugui efectuar-se basant-se en criteris d'eficiència i eficàcia.

- L'Administració educativa ha d'afavorir, mitjançant les unitats pertinents, la interacció amb les famílies i la ciutadania, a fi que la interlocució i la col·laboració tenguin la seva articulació institucional de manera clara i eficient.

- L'Administració educativa ha de potenciar mecanismes d'interlocució contínua amb els professionals de l'educació, tant a nivell individual com dels centres educatius.

- El desenvolupament de les TIC de gestió i d'interlocució per donar solució a les necessitats derivades dels principis acordats ha de ser un objectiu de l'Administració educativa.

- L'assoliment i la consolidació de programes institucionals de gestió informàtica del sistema educatiu ha de ser un propòsit compartit entre l'Administració educativa i els centres, sigui quina sigui la seva titularitat. L'Administració ha d'adoptar les mesures normatives, orientatives i d'aportació de recursos a fi de convertir la "dada única" en un dels trets distintius de la gestió institucional.

4. EQUITAT

Un sistema educatiu serà equitatiu en la mesura que sigui capaç de garantir a la totalitat de la població unes mateixes condicions d'accés i de permanència al seu si. L'equitat ha de ser definida com un tret més de l'excel·lència. L'objectiu escolar no s'ha de reduir a una compensació de desigualtats, sinó que a més ha d'atendre el desenvolupament de les capacitats i competències de tots i cada un dels alumnes.

Els darrers anys, l'esforç institucional i civil per universalitzar l'educació ha estat important i s'han obtingut progressos notables en universalització, però a la vegada això ha provocat un dèficit en la qualitat del sistema, ja que no s'ha atès degudament l'objectiu prioritari de l'educació: formar l'individu desenvolupant les seves capacitats de manera adequada. També s'ha intentat garantir uns nivells bàsics en l'àmbit educatiu, i l'escolarització en les etapes bàsiques i obligatòries s'ha generalitzat i el creixement de l'escolarització en educació infantil ha estat rellevant. L'educació postobligatòria és encara un repte en el qual cal treballar intensament.

La conjunció d'esforços entre administracions, famílies i societat en general per establir marcs de participació i de col·laboració efectives i per engegar reformes per a la millora de la qualitat del sistema educatiu, és una necessitat ineludible.

Per incrementar el nivell d'equitat del sistema educatiu de les Illes Balears, amb la convicció que aquesta és un factor indiscutible per augmentar-ne la qualitat i, per tant, l'eficàcia i la rendibilitat, es formulen les propostes que segueixen:[41]

4.1 Els recursos necessaris

Com a condició prèvia, per millorar l'equitat del sistema educatiu de les Illes Balears cal una intervenció dels poders públics i del conjunt de la societat (a través, en primer terme, dels agents i les forces socials i polítiques) per aportar, des de la racionalitat, l'austeritat i l'eficàcia, els recursos que siguin necessaris.

[41] En aquest capítol i els següents es formulen propostes que afecten més d'un àmbit dels proposats (equitat-excel·lència-compromís) ja sigui pel seu caràcter global, ja sigui perquè presenten components diversos. Hem optat per situar cada una de les propostes en un àmbit sense que això exclogui l'afectació a d'altres.

Les administracions, de tots els nivells i l'educativa en primer lloc, hauran d'adquirir un compromís per assegurar que, de forma gradual i des de la cooperació i la coordinació institucionals, tots els centres sostinguts amb fons públics puguin desenvolupar projectes adaptats a les necessitats de l'alumnat per incrementar els nivells d'èxit escolar de la població.

Aquesta dotació de recursos abraça, com a mínim, tres blocs:

- Personal docent: plantilles adequades i professorat de suport i especialistes (AI, PT), equip d'orientació...
- Dotacions específiques per a les aules/centres: materials didàctics, TIC, mediadors...
- Tractament equitatiu de les dotacions als centres (igualtats més necessitats específiques).

4.2 La diversitat dels alumnes. Propostes de tractament

Qualsevol alumne serà entès com a susceptible d'una atenció a la diversitat.

4.2.1. Principis d'atenció a la diversitat

– El principi bàsic del sistema educatiu balear serà fomentar la cultura de l'esforç per a l'assoliment de l'èxit escolar (millora dels resultats) amb l'impuls i els suports a programes preventius i innovadors, cultura de l'esforç que serà ampliable a l'acció de les famílies.

– Els principis que, d'acord amb la normativa vigent, fonamenten l'atenció a la diversitat i que han de ser atesos i desenvolupats són els següents: qualitat, equitat, igualtat d'oportunitats, normalització, integració, inclusió i no-discriminació.

– S'ha de reconèixer la diversitat com una realitat social enriquidora i que s'ha d'atendre.

– La individualització de l'atenció educativa implica aules i centres heterogenis que garanteixin el tractament del multiculturalisme, però amb voluntat integradora; també suposa l'evitació de la

concentració excessiva d'alumnat de la mateixa tipologia en una aula o en un centre.

4.2.2. Atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials

L'escolarització adequada de l'alumnat amb necessitats educatives especials requereix l'establiment d'uns criteris clars per a la tipificació d'aquests alumnes.

Cal incloure en la consideració criterial els trastorns greus de desenvolupament, les alteracions del llenguatge, els dèficits d'atenció amb hiperactivitat, i això comporta una tasca avaluadora duita a terme per equips multidisciplinaris que han d'elaborar plans d'actuació per a l'alumnat avaluat. També cal aprofundir les opcions i procediments de les diverses modalitats d'escolarització en educació especial. Les necessitats d'aquest alumnat han de diagnosticar-se de manera prematura (atenció primerenca) i aplicar-hi mesures immediatament.

Els programes de diversificació curricular, que poden ser una estratègia vàlida, han de revisar-se, tant des del punt de vista curricular com dels moments educatius en què seria convenient iniciar-los o dels recursos humans, econòmics i instal·lacions que requereixen.

4.2.3. Immigració escolar

- S'intensificaran les mesures per afavorir la integració de la població immigrant al sistema educatiu, tant si és fruit de la incorporació tardana com si la incorporació és inicial.

- Els centres inclouran una planificació sobre aquesta qüestió que haurà de preveure, entre d'altres, mesures i recursos d'acollida, educació intercultural, ensenyament de les llengües oficials, adequació curricular.

- Es fomentarà, en coordinació amb les administracions locals, plans integrals d'acollida i formació per a la població immigrant.

4.2.4. Atenció educativa a la diversitat en general

- Necessitat d'organització flexible de grups, amb suports a l'interior i l'exterior de l'aula.
- Itineraris formatius diversos (especial atenció a l'ESO a l'alumnat amb risc previsible de no assolir els objectius de l'etapa).
- Revisió de la regulació referida a l'atenció a la diversitat.
- Transicions entre etapes.
- Atenció específica a l'alumnat amb dificultats emocionals greus, problemes conductuals i problemes generals d'aprenentatge.
- Estudi de la problemàtica de l'alumnat amb necessitats educatives especials (criteris de diagnòstic, escolarització adequada, equips, modalitats d'escolarització, programes de diversificació curricular...).

4.2.5. Alumnes amb altes capacitats

- Consideració de les seves necessitats educatives, incorporant una atenció específica i propostes d'avançament de curs escolar dins el tractament d'aquest col·lectiu.

4.2.6. Professorat

És l'element dinamitzador i mediador, el qual necessita formació adequada per enfocar l'atenció a la diversitat amb una mentalitat que contempli a tots i cada un dels alumnes segons les seves característiques individuals. Afecta el professorat en general, els tutors, els orientadors i els equips directius.

4.2.7. Coordinació entre equips i serveis

El treball cooperatiu entre els centres educatius, els serveis socials, els educadors socials i de carrer, els de salut, els de menors, etc. és imprescindible i ha de ser orientador i complementari al de les famílies. Cal que totes les administracions responsables treballin coordinadament i que impulsin la labor d'equip dels professionals implicats.

4.2.8. La inspecció educativa

Ha d'exercir la supervisió (control i assessorament) dels centres educatius en els aspectes relacionats amb l'atenció a la diversitat, per tant cal formar-la en aquesta dimensió i dotar-la dels instruments legals que li permetin actuar sobre àmbits que, si bé es desenvolupen als centres escolars, sovint són executats per personal no dependent de l'Administració educativa.

4.2.9. L'orientació i la tutoria

L'orientació i la tutoria es realitzaran de la mateixa manera per a tot l'alumnat sense discriminació per qualsevol tipus de raons.

Constaran de:

- Reorganització dels equips d'orientació educativa i psicopedagògica per tal que:
  - puguin dedicar major atenció i implicació amb i en els centres.
  - puguin incorporar-s'hi professionals amb especialitats diverses (pedagogia terapèutica, per exemple).
- Estudi de la possibilitat d'implantar departaments d'orientació a centres d'educació primària, o si és el cas, d'adscripció d'orientadors compartits per diversos centres.
- Reconeixement de la tutoria a través de mèrits, reduccions horàries o complement econòmic.

4.3 L'escolarització

L'escolarització adequada, respectuosa amb els drets dels ciutadans, entre els quals hi ha l'elecció de centre, i harmonitzada amb les possibilitats reals del sistema (de l'Administració educativa) és un dels trets fonamentals que defineixen un sistema educatiu com a equitatiu.

Per això cal posar en actiu una normativa reguladora de l'accés de la població al sistema escolar que atengui, com a mínim, els factors següents:

a) Repartir l'alumnat entre els centres sostinguts amb fons públics respectant els drets constitucionals dels alumnes i famílies i les disponibilitats del sistema.

b) Establir uns criteris de baremació per a l'accés justos i no discriminatoris valorant els drets d'elecció de centre i la implicació de les famílies i l'esforç de l'alumnat.

c) Controlar per part de l'Administració educativa i local, si és el cas, els processos d'admissió de l'alumnat.

4.4 Estructura de la xarxa de centres educatius de les Illes Balears, segons la titularitat

A les Illes Balears hi ha una considerable xarxa de centres de titularitat privada acollits al règim de concert que presten un servei educatiu a la societat que no pot substituir-se de cap manera, tant des del punt de vista de les necessitats d'escolarització de la població balear com, i aquest és un tret essencial, des de la perspectiva de la llibertat d'ensenyament. La xarxa pública i la privada concertada conflueixen en la prestació del servei públic educatiu. Des del principi és exigible que es creïn les condicions perquè la igualtat d'oportunitats i la llibertat d'ensenyament siguin reals.

El sector privat no concertat, que a les Illes Balears quantitativament no és gaire rellevant tot i la seva importància qualitativa, és un element que contribueix a aquesta llibertat electiva.

Els signants del PACTE consideren que és desitjable estructurar un servei públic educatiu que integri, sense perdre la naturalesa específica de cada un, la totalitat dels centres sostinguts amb fons públics, els de titularitat pública i els de titularitat privada en règim de concerts. La seguretat jurídica i financera ha de ser a la base d'aquesta concepció que ha de permetre una oferta educativa gratuïta en les etapes obligatòries i una educació equitativa i de qualitat. Els principis de cooperació i de coresponsabilitat en matèria d'educació de tots els centres sostinguts amb fons públics han de fer operativa l'acció conjunta de tots els centres del sistema educatiu balear.

Les responsabilitats dels poders públics en aquesta matèria són, a més de l'aportació dels recursos necessaris: la planificació, el control i l'avaluació tant pel que fa als centres públics com als concertats,

sense oblidar el suport a l'autonomia dels centres, en el marc de la coresponsabilitat, i a la pluralitat, que és un dels valors principals del sistema educatiu.

Partint del principi acordat pel Fòrum de Reflexió Educativa, ja exposat, que la totalitat dels "centres sostinguts amb fons públics han de tenir les mateixes obligacions i els mateixos drets", els signataris d'aquest PACTE acorden intervenir, en el sentit que roman exprés, sobre els factors següents:

1. El servei públic educatiu és essencial per a la població de les Illes Balears i té com a finalitats assegurar l'excel·lència del sistema educatiu, la no-discriminació de l'alumnat, la igualtat d'oportunitats envers l'educació de tots els ciutadans, l'estabilitat i l'adaptació als canvis socials. Els poders públics i la iniciativa social poden prestar aquest servei, amb garantia dels drets fonamentals de la població i de la llibertat d'ensenyament.

   Integren el servei públic educatiu els centres públics i els privats concertats.

2. Alguns dels principals elements que caracteritzen aquest servei públic són:

   a) La prestació d'un servei que possibiliti la lliure elecció de centre per a les famílies.

   b) L'adopció, progressiva a l'educació bàsica, de mesures tendents a l'harmonització entre tots els centres d'un calendari, d'una jornada i d'uns horaris regulars que es concreti en un determinat nombre d'hores, de les quals unes seran de docència directa i la resta per a tasques de planificació i activitats de suport.

   c) L'increment d'un determinat nombre d'hores, a concretar, de docència setmanals a l'EP/ESO, amb adequació a les característiques de cada centre i l'aportació per part de l'Administració dels recursos necessaris.

   d) La coresponsabilitat en l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, en el sentit d'adequar l'acció educativa dels centres a l'atenció de la diversitat de

l'alumnat, segons els principis de l'escola inclusiva. Es planificarà, d'acord amb l'Administració educativa, l'harmonització dels objectius específics de cada centre amb les necessitats de la població a escolaritzar.

e) La flexibilització de les orientacions curriculars per millorar la qualitat educativa i familiar als centres, la integració i la no-discriminació de l'alumnat. De fet, es tracta de reforçar l'autonomia curricular dels centres.

f) L'equiparació de recursos i de serveis educatius per part de l'Administració a la totalitat dels centres, que permetin el desenvolupament de les capacitats individuals de cada alumne.

g) Els ajuts per a l'escolarització d'alumnat en situació socioeconòmica deficient en els últims cursos de l'educació secundària obligatòria i en l'educació primària, als centres privats concertats.

3. L'Administració ha de fer un esforç d'adaptació a les dinàmiques educatives dels centres sostinguts amb fons públics i s'ha d'analitzar la conveniència d'organitzar l'autonomia dels centres:

   – plans estratègics de centre que permetin acordar (centre-Administració educativa) programes d'intervenció i d'innovació, adaptats a la realitat i adaptables (avaluació) als processos i a les situacions noves i diverses.

   – plans d'actuació en grups de centres amb problemàtica similar (d'organització, d'atenció a la diversitat, de retard escolar, d'abandonament, etc.) que permetin actuacions conjuntes, amb racionalització dels recursos, sense col·lidir amb l'autonomia del centre.

4. Els concerts educatius

   El marc dels concerts educatius és el de la llibertat d'ensenyament. El Govern podrà establir la concertació amb

cadascun dels centres de titularitat privada que decideixin prestar el servei públic educatiu definit en aquest PACTE.

Mitjançant un decret el Govern proposarà la signatura de concerts educatius atenent els aspectes següents:

- El concert educatiu ha de ser garantia de la gratuïtat de l'ensenyament bàsic i de la igualtat d'oportunitats.

- Les famílies i l'alumnat de centres sostinguts amb fons públics han de poder optar, amb igualtat de condicions, a les ajudes que convoquin les distintes institucions públiques.

- El concert educatiu és un instrument per a la gratuïtat i la igualtat d'oportunitats en determinats trams de l'educació no obligatòria que podrà aplicar-se en funció de les disponibilitats de cada moment.

- El concert educatiu ha d'adequar-se a les necessitats de l'alumnat divers dels centres i a les circumstàncies concretes de cada centre. El dret a fixar un ideari propi o un determinat projecte de centre no pot entrar en conflicte amb els principis d'equitat i de cohesió social.

- El concert educatiu haurà de preveure i atendre: les despeses en matèria de personal docent i no docent; les despeses de funcionament; la responsabilitat civil dels centres en desenvolupament de les seves funcions; els riscs laborals, la implementació de programes encaminats a complir objectius educatius i formatius específics.

A fi de concretar els aspectes anteriors, l'Administració educativa promourà:

- Un estudi econòmic dels mòduls del concert, el disseny i l'elaboració del qual seran acordats entre els signataris del PACTE, en el si de la Comissió de seguiment.

  Els resultats i conclusions de l'estudi seran la base per a l'establiment dels mòduls dels concerts.

  L'estudi ha d'incloure l'anàlisi de l'equiparació en matèria salarial i d'horari laboral del professorat dels centres

concertats o públics tenint present els acords signats entre les organitzacions sindicals, empresarials i cooperatives.

- Elaborat l'estudi i analitzats els costos totals per al desenvolupament del servei públic educatiu, el Govern els farà públics i n'elaborarà el calendari d'aplicació.

- L'avaluació del rendiment dels centres educatius sostinguts amb fons públics, de manera que es justifiqui amb la mateixa precisió el rendiment social i educatiu tant dels centres públics com dels privats concertats.

5. Beques i ajuts

Els signataris del PACTE acorden que l'Administració educativa procedeixi a fer un estudi que inclogui la totalitat de les beques i ajuts que actualment s'efectuen tant per part de l'Administració central com de l'autonòmica i les locals, a fi de poder racionalitzar l'aportació de recursos públics per augmentar la protecció a l'alumnat desfavorit, per eliminar les diferències o desigualtats derivades de condicionants físics o psíquics, econòmics, territorials entre l'alumnat i per incentivar l'estudi de la mateixa manera que a la resta de l'alumnat.

Així mateix, s'han d'analitzar i comptabilitzar els recursos que aporten les administracions en matèria d'ajuts als menjadors escolars, llibres de text, transport escolar, obertura de centres (escoles matineres, programes d'atenció a necessitats educatives diverses, associacions de pares i mares d'alumnes, etc.).

El catàleg resultant serà la base per a la detecció de les mancances que s'han d'atendre, dels punts forts que cal consolidar i desenvolupar i d'aquelles accions que poden reduir-se o eliminar-se (duplicacions, manca de vigència, etc.).

5. COMPROMÍS

Per millorar l'excel·lència del sistema educatiu són necessàries la participació i la col·laboració entre les administracions, el professorat, l'alumnat i les famílies, de fet, la necessitat d'implicació de tota la societat en el seu conjunt.

Potser la falta de marcs de participació i col·laboració efectives sigui una de les causes que difuminen el compromís imprescindible entre els diferents agents, ja siguin institucionals (administracions diverses, principalment l'educativa i la local), ja siguin socials (les famílies en primer terme i els diversos sectors representatius de les dinàmiques socials).

Per assolir els objectius d'equitat, de qualitat i d'excel·lència que aquest PACTE planteja es requereix un compromís ferm en primer terme del Govern, que ha d'aportar els recursos materials i el professorat necessaris. Les famílies també s'han de comprometre i han d'aportar elements constructius a l'educació dels fills. El professorat i els altres professionals de l'educació han de fer seus els propòsits educatius i s'han de comprometre en la lluita per assolir-los. Les administracions locals, consells insulars i, sobretot, els ajuntaments han d'assumir la coresponsabilitat amb l'educació. La societat en el seu conjunt hauria de sensibilitzar-se i implicar-se positivament a favor de l'educació i, en aquest sentit, els mitjans de comunicació hi tenen un paper rellevant. L'escola, el sistema educatiu, per si sola no pot enfrontar-se amb els reptes de les noves demandes socials en matèria educativa i formativa, sinó que necessita el suport, l'estímul i actituds cooperatives del conjunt d'agents socials i institucionals. Per això, es presenten les propostes següents:

5.1 El compromís família-escola

5.1.1 Les famílies són el primer nucli educatiu i socializador dels infants

L'escola serà sempre un complement de la responsabilitat i la tasca de la família, però no un substitut. La interacció escola-família ha de ser contínua i de reforç mutu.

Els pares i mares són els responsables de fer un seguiment del procés d'aprenentatge dels seus infants. Així mateix, seran els pares qui els han de transmetre i fomentar unes expectatives positives envers aquest procés d'aprenentatge, exigint el corresponent esforç personal i compliment de les normes. D'altra banda, la col·laboració en les tasques educatives curriculars i complementàries ha de servir de suport a la tasca del professorat, que ha de ser reconeguda per les famílies.

La connexió entre la família i l'escola ha de basar-se, com a mínim, en els aspectes del seguiment personalitzat de cada un, l'actitud positiva de la família envers l'escola i l'atenció educativa fora de l'horari lectiu. Les administracions han d'aportar els mitjans necessaris perquè aquesta cooperació sigui possible. També és responsabilitat de l'Administració educativa la coordinació dels processos de convergència entre les famílies, la resta de les administracions i la societat en el seu conjunt.

5.1.2 La participació de la família, com a unitat, en l'escola

- Les famílies han de tenir una informació adequada sobre els centres educatius.

- Els centres han d'establir protocols de cooperació amb les famílies i dur a terme acords concrets de compromís entre família i escola. A aquest efecte, cada centre escolar, en el marc de la seva autonomia, inclourà en el seu projecte educatiu el paper que les relacions escola-família tenen per a l'aplicació adequada d'aquest projecte educatiu i l'assoliment dels seus objectius.

- La participació i la implicació individual de les famílies en l'educació dels seus fills exigeix al centre i a l'Administració la previsió i l'adopció de mesures afavoridores de la presència de les famílies al centre, de manera que es conciliï la seva vida laboral i familiar.

- Les famílies i l'alumnat dels centres del servei públic educatiu hauran de respectar el corresponent projecte educatiu en l'elaboració de qual hauran participat.

5.1.3 La participació de les famílies com a col·lectiu: les associacions de pares i mares d'alumnes

- Les associacions de mares i pares d'alumnes són un instrument clau per fomentar la participació de les famílies en els centres i per impulsar l'organització d'activitats educatives complementàries.

- S'ha de potenciar per part de les associacions el respecte a la figura del professor i a la institució docent.

- S'ha de promoure la participació dels pares i mares als consells escolars de centre, tant des del punt de vista associatiu com de forma directa.

- S'ha de fomentar la formació en els centres, a través d'escoles de pares-mares, sobre temes d'interès educatiu i familiar.

- La participació de les famílies en el disseny i execució d'activitats educatives en els centres és una dinàmica que cal promocionar pels seus efectes positius en la vida familiar i extraescolar.

5.2 L'esforç compartit de la comunitat educativa

- El coneixement dels drets i deures dels membres de la comunitat educativa és imprescindible per a la implicació dels diversos agents en la millora de l'educació.

- El respecte i compliment de les normes de convivència i de la resta d'aspectes organitzatius i funcionals del centre per part de tots els membres de la comunitat educativa és un element positiu per al desenvolupament personal i social de l'alumnat.

- Cal definir la participació i la implicació dels diferents sectors en el funcionament del centre. La participació en els centres educatius exigeix l'elaboració d'un projecte de centre assumit i executat pels diferents sectors de la comunitat educativa, en el marc de la legislació vigent que atribueix a cadascun l'àmbit de responsabilitat que li pertoca.

- Els consells escolars, com a òrgans de govern i de participació principals del centre, s'han de reforçar perquè puguin ser realment representatius. La participació i implicació dels

membres de la comunitat educativa en la gestió i control dels centres ha de ser real.

- La CECU elaborarà documents orientatius sobre la participació en els centres i donarà suport a l'associacionisme familiar i de l'alumnat.

- Tota la comunitat educativa, a través de les comissions pertinents, hauria d'implicar-se en l'elaboració dels reglaments de règim intern i dels plans de convivència de cada centre.

5.3 La implicació de l'alumnat

- Promoure la participació de l'alumnat en la vida dels centres com a factor de millora del sistema educatiu.

- L'alumnat, a més d'implicar-se en el seu procés educatiu, ha de participar, des de la responsabilitat que li correspon, en les tasques de gestió i control dels centres, per a la qual cosa s'ha de propiciar l'associacionisme estudiantil. La participació dels alumnes es consolidarà des de la percepció que són acceptats, valorats i respectats. La participació ajuda a pal·liar alguns comportaments antisocials.

- S'ha de reforçar la participació de l'alumnat mitjançat llurs associacions, els delegats de grup, les juntes de delegats i d'avaluació i la representació als consells escolars.

- Es fomentarà l'assumpció de responsabilitats per part dels alumnes en base a la seva participació real i efectiva en la redacció dels reglaments de règims interns i plans de convivència dels seus centres.

- La CECU impulsarà programes de voluntariat entre l'alumnat i els antics alumnes per contribuir a la dinamització cultural i cívica dels centres docents i dels propis alumnes.

5.4 Els centres educatius i les necessitats d'horaris i de serveis de les famílies

- Per col·laborar en la conciliació familiar i laboral es promourà que els centres del servei públic educatiu puguin oferir:
    - Servei d'acollida matinal.
    - Suport a l'obertura de centres educatius en horaris i calendari específics fora del lectiu.
- Es fomentarà la participació dels ajuntaments, associacions de pares i mares i famílies en la planificació de les activitats fora de l'horari lectiu.
- Se signaran convenis amb els ajuntaments corresponents per garantir els serveis socioeducatius necessaris en centres educatius situats en zones socialment desfavorides.
- La CECU, prèvia consulta als ajuntaments i agents socials, regularà legalment les condicions de prestació de les activitats socioeducatives i extraescolars que s'ofereixin.
- S'estudiaran i es revisaran les beques per a menjador escolar per tal de donar resposta a la població en situació socioeconòmica desfavorida.
- S'estudiaran, es revisaran i s'actualitzaran els materials educatius a emprar en el centre.

5.5 Horari, jornada i calendari escolar

Els signataris d'aquest PACTE reconeixen les dificultats existents per fer una distribució equilibrada dels dies lectius per l'estreta vinculació que hi ha entre el calendari escolar de l'alumnat i el laboral de les famílies. Tots els centres que presten el servei públic educatiu tindran un marc equivalent quant a horari, jornada i calendari escolar. El total de dies lectius anuals serà el mateix per a tots aquests centres.

El calendari escolar podrà adaptar-se a les característiques de les diferents zones. Caldrà propiciar un temps suficient destinat a tasques d'organització i revisió del curs per part dels equips docents, tant abans com després de cada curs escolar. Igualment s'intentarà

evitar dins el calendari els ponts escolars amb l'objectiu de millorar el rendiment educatiu.

La CECU promourà que els centres puguin romandre oberts a la primeria de setembre, a finals de juny i, si és el cas, durant el mes de juliol per tal que es puguin dur a terme activitats socioeducatives, regulades i supervisades pels responsables dels centres i l'Administració educativa.

5.6 La coresponsabilitat de les administracions locals amb l'educació

5.6.1 Coresponsabilitat educativa

Els signataris d'aquest PACTE entenen que el Govern ha d'impulsar polítiques de concurrència de competències, iniciatives i aportacions de la CECU amb competències, iniciatives i aportacions de les administracions locals.

5.6.2 Els ajuntaments tenen una responsabilitat important en l'organització i el desenvolupament de l'ensenyament al seu terme municipal. La cessió del sòl, el manteniment dels centres, la vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria, l'organització d'activitats o la prestació de serveis educatius i qualsevol altre tipus de col·laboració amb els distints nivells d'educació, són tasques que tradicionalment han assumit els ajuntaments.

5.6.3 L'Administració educativa podrà acordar amb les entitats locals processos de descentralització de determinats serveis educatius, serveis que en molts casos ja comparteixen.

5.6.4 Seria desitjable una redefinició de les competències que els ajuntaments i els consells insulars exerceixen en matèria educativa, ampliant els camps de col·laboració i cooperació amb l'Administració educativa i fent servir diferents fórmules jurídiques: convenis, consorcis, comandes de gestió, contractes programa, etc. Atesa la diversitat dels municipis (illes, comarques), sembla convenient determinar un llindar mínim de població i serveis que podria establir-se en l'àmbit de les Illes Balears. A les zones amb municipis reduïts podrien ser els consells insulars o les mancomunitats els que assumissin la gestió compartida d'alguns serveis educatius.

5.6.5 L'Administració educativa, una vegada desenvolupada una nova normativa que determini les funcions, ha de fomentar la creació de consells escolars municipals.

5.6.6 Els serveis municipals i les activitats que es desenvolupen en l'àmbit de cada localitat han d'estar a disposició del món educatiu (ciutats educadores).

5.6.7 Àmbits competencials de cogestió i participació

La proposta de coresponsabilitat competencial entre la CECU, els consells insulars i les administracions locals s'hauria d'impulsar en quatre àmbits competencials:

- Competències generals:
  - Planificació general del sistema educatiu.
  - Escolarització d'alumnat de règim general i obligatori.
  - Creació, construcció i manteniment de centres públics.
  - Equipaments escolars.
  - Avaluació del sistema.
- Competències en la gestió dels ensenyaments de règim general:
  - Servei de menjador i transport.
  - Programes de suport a l'ensenyament i serveis educatius.
  - Informes i propostes en el marc dels processos d'avaluació.
  - Programes de transició escola-treball.
  - Treball en xarxa dels centres educatius.
  - Projectes educatius de ciutat o territori.

- Competències sobre ensenyaments no obligatoris:
    - Educació infantil (0-3 anys): creació de places, sosteniment dels centres públics i gestió.
    - Ensenyaments artístics: sosteniment i gestió de les escoles de música.
    - Educació de persones adultes.
- Competències en participació davant les noves necessitats educatives:
    - Programes preventius del fracàs escolar i de foment de l'èxit escolar.
    - Cooperació i coordinació de programes i serveis de la població escolar desfavorida: atenció i acollida, compensació de necessitats, coordinació de serveis educatius, socials i de salut.

5.6.8 L'ús de les instal·lacions dels centres educatius:

- Es posaran les bases juridicoadministratives que regulin un sistema de cooperació estable entre les administracions locals i l'Administració educativa.

5.7. La implicació dels agents socials i dels mitjans de comunicació

- Les organitzacions socials (empresaris, sindicats i societat civil) poden aportar molt a l'àmbit educatiu per aconseguir una educació de qualitat per a tothom. De manera especial, poden contribuir a la formació de l'alumnat en aspectes relacionats amb l'educació per a la pau, la solidaritat o la formació emprenedora. Poden actuar com a agents educatius en l'àmbit de l'educació no formal: processos d'orientació professional, oferint al sistema educatiu demandes de perfils laborals i itineraris formatius originats al mercat laboral, assessorament sobre polítiques d'autoocupació, etc.

- Les associacions culturals, ONG, associacions de veïnats i d'altres existents a l'entorn dels centres educatius poden aportar les seves activitats als programes d'aquests centres tant per enriquir l'educació formal com per dinamitzar l'educació no formal.

- Els mitjans de comunicació poden ser convocats a apropar els centres a l'entorn i a contribuir en la formació d'una ciutadania informada, crítica i cohesionada. Seria desitjable que els mitjans poguessin col·laborar amb el desenvolupament de programes d'interès educatiu i establint un codi ètic en evitació de continguts degradants, violents o ofensius.

- Es proposa l'impuls d'una comissió mixta amb l'objectiu de vetlar perquè els continguts de la ràdio i la televisió públiques de les Illes Balears adoptin els criteris exposats abans.